



Consiliul orășenesc Ungheeni



PROIECT

STRATEGIA DEZVOLTĂRII SOCIAL-ECONOMICE A ORAȘULUI UNGHENI 2014-2020



Acest document a fost realizat cu suportul Agenției Statelor Unite pentru Dezvoltare Internațională (USAID) în cadrul Proiectului de Susținere a Autorităților Locale din Moldova (LGSP), cu asistența experților Institutului de Dezvoltare Urbană (IDU). Opiniile autorilor exprimate în acest document nu reflectă în mod obligatoriu viziunile Agenției Statelor Unite pentru Dezvoltare (USAID) sau ale Guvernului SUA.

UNGHENI, 2014

CUPRINS:

PARTEA I. PROFILUL DEZVOLTĂRII SOCIO-ECONOMICE A OR. UNGHENI	5
1. INTRODUCERE.....	5
2. ORAȘUL UNGHENI ÎN CONTEXTUL POLITICILOR DE DEZVOLTARE TRANSFRONTALIERE, NAȚIONALE, REGIONALE, RAIONALE	6
3. PREZENTARE GENERALĂ A LOCALITĂȚII.....	7
3.1. Caracteristici fizico – geografice	7
3.2. Repere istorice.....	7
3.3. Planificarea spațială.....	8
4. POTENȚIALUL NATURAL.....	9
4.1. Resursele naturale	9
4.2. Factorii de poluarea mediului	10
5. POTENȚIALUL SOCIO-UMAN AL ORAȘULUI UNGHENI.....	11
5.1. Resursele umane	11
5.1.1. Efectivul și dinamica populației	11
5.1.2. Structura populației după sexe și vârste	12
5.1.3. Mișcarea naturală și cea migratorie a populației.....	14
5.2. Forța de muncă.....	15
6. SERVICIILE SOCIALE.....	17
6.1. Educația	17
6.2. Cultura, agrementul și sportul.....	17
6.3. Sănătate și asistență socială	18
7. SECTORUL ECONOMIC AL ORAȘULUI UNGHENI	19
7.1. Economia locală	19
8. INFRASTRUCTURA LOCALĂ.....	21
8.1. Managementul deșeurilor	23
8.2. Managementul riscurilor	23
9. CAPACITATEA INSTITUȚIONALĂ	24
9.1. Managementul administrativ	24
9.2. Finanțele publice	27
9.3. Capacitatea investițională	28
10. ANALIZA SWOT	29
PARTEA II. STRATEGIA DE DEZVOLTARE SOCIO-ECONOMICĂ A OR. UNGHENI.....	31
11. CADRUL GENERAL AL STRATEGIEI.....	31
11.1. Viziunea.....	31
11.2. Misiunea.....	31
11.3. Valorile comunității.....	31
11.4. Obiectivele Strategice (OS)	32

12. CADRUL OPERAȚIONAL AL STRATEGIEI	32
12.1. Planul de acțiuni 2014 – 2017	36
12.2. Monitorizarea și evaluarea implementării Strategiei de Dezvoltare	51
12.3. Riscuri și Impedimente de Implementare	51
12.4. Portofoliul proiectelor prioritare. Fișe de proiect.....	53
ANEXE	59

PARTEA I. PROFILUL DEZVOLTĂRII SOCIO-ECONOMICE A OR. UNGHENI

1. INTRODUCERE

Dezvoltarea durabilă și descentralizarea administrației publice reprezintă astăzi un obiectiv major al managementului public național, activități chemate să avantajeze o dezvoltare economică și socială echilibrată a localităților, prin exploatarea eficientă a tuturor resurselor (umane, materiale și instituționale) și prin eficientizarea activităților la nivel local.

Planificare strategică integrată la nivel local reprezintă un instrument esențial prin intermediul căruia se stabilesc obiectivele de dezvoltare a localității pe termen scurt, mediu și lung, precum și modalitățile de realizare a acestora. În acest sens, Strategia de dezvoltare socio-economică (SDSE) locală constituie cadrul în care se va realiza dezvoltarea integrată, incluzivă și armonioasă a comunității, iar calitatea vieții locuitorilor se va ameliora pe parcursul implementării acesteia. Acest cadru servește atât intereselor private, cât și celor publice, datorită menținerii și îmbunătățirii elementelor de ordin economic, social și de mediu de care cetățenii și firmele au nevoie pentru a prospera pe termen lung.

Cadrul metodologic

- **Contextul elaborării strategiei**

Strategia de dezvoltare socio-economică a orașului Ungheni (SDSE) reprezintă prin sine un document complex de politici, elaborat în cadrul Proiectului de Susținere a Autorităților Locale din Moldova (LGSP), cu asistența experților Institutului de Dezvoltare Urbană (IDU). Proiectul este implementat în 32 localități urbane din Republica Moldova, fiind finanțat de USAID pentru a promova:

- i. principiile Dezvoltării Durabile la nivel local
- ii. consolidarea capacităților beneficiarilor în Planificarea Participativă
- iii. promovarea unei guvernări locale eficiente și responsabile și a unui proces decizional participativ.

Ținând cont de obiectivele enunțate și conținutul documentului, prezenta Strategie de dezvoltare socio-economică a orașului Ungheni este succesoarea de drept a Agendei Locale 21, elaborate în anul 2000, și devine instrumentul principal de planificare strategică a dezvoltării pentru perioada de pînă în anul 2020.

- **Activitățile realizate pentru elaborarea SDSE**

În cadrul procesului de elaborare SDSE, Primăria orașului Ungheni a fost sprijinită de echipa de consultanți IDU și experți LGSP, care în comun au realizat următoarele activități:

- **Etapa 1. Diagnosticul situației existente/Elaborarea profilului**
- **Etapa II. Elaborarea Strategiei**
- **Etapa III. Discutarea și aprobarea documentului strategic**

Elemente de brand ale localității

Unul dintre cele mai importante elemente de brand al orașului Ungheni este legat de amplasarea geografică a sa. Fiind amplasat în poziția de centru-vest al republicii, pe malul stîng al râului Prut, care desparte Republica Moldova de România (membră a UE), acesta se consideră drept poarta de vest a republicii, și singurul nod feroviar, care leagă Republica Moldova cu statele din Vest. **Gara feroviară internațională**, inaugurată în anul 1875, reprezintă un element de brand, și o carte de vizită a republicii

pentru persoanele care călătoresc cu trenul, intrând în Republica Moldova din vest. Aceasta face parte din patrimoniul monumentelor de importanță culturală și istorică națională.

Un monument de importanță culturală și istorică, care poate fi inclus în lista elementelor de brand a orașului este **biserica „Sf. Alexandru Nevski”**, proiectată de celebrul arhitect A. Bernardazzi, în anul 1903, inclusă și ea în patrimoniul monumentelor de importanță culturală și istorică națională.

Ungheni păstrează memoria aflării aici a vestitului arhitect francez Alexandre Gustave Eiffel, care a construit, în anul 1877, **podul de cale ferată** peste râul Prut, legând astfel cele două maluri ale râului. Acesta poate reprezenta o important obiectiv de atracție turistică.

Un alt element de brand este reprezentat de prezența unui număr mare de agenți economici cu renume național și internațional, concentrați în zona economică liberă, amplasată în oraș.

Fiind un oraș în care spațiilor verzi li se acordă o atenție deosebită, Ungheni a fost atestat ca oraș cu cea mai lungă alee de castani din Europa.

2. ORAȘUL UNGHENI ÎN CONTEXTUL POLITICILOR DE DEZVOLTARE TRANSFRONTALIERE, NAȚIONALE, REGIONALE, RAIONALE

Strategia de Dezvoltare a orașului Ungheni reprezintă un document de politici publice care are în vizor dezvoltarea orașului pe termen mediu. Ea este coerentă cu cele mai importante documente de politici în domeniul dezvoltării naționale și regionale, printre care:

- *Strategia Națională de Dezvoltare (SND) „Moldova 2020”* în care se identifică dezvoltarea națională și cea regională, drept una din cele cinci priorități naționale și exprimă responsabilitatea asumată de Guvern la implementarea politicilor de stat în domeniul dezvoltării regionale.
- *Strategia Națională de Dezvoltare Regională (SNDR)* care este principalul document sectorial de planificare a politicii de dezvoltare regională elaborat sub responsabilitatea Ministerului Dezvoltării Regionale și Construcțiilor (MDRC).
- *Strategia de dezvoltare socio-economică a raionului Ungheni (2012-2020)* în care sunt identificate prioritățile dezvoltării domeniilor sociale și economice la nivelul raionului Ungheni.
- *Strategia de dezvoltare Economică și Socială a Euroregiunii Siret-Prut Nistru*, care vizează dezvoltarea armonioasă a comunităților componente, reducerea decalajelor economico-sociale dintre acestea și asigurarea unui trai decent și sigur.

3. PREZENTARE GENERALĂ A LOCALITĂȚII

3.1. Caracteristici fizico – geografice

Orașul Ungheni este centru de reședință a raionului Ungheni. Localitatea este situată pe malul estic al Prutului, în dreptul satului omonim din România, cu care a alcătuit în trecut aceeași localitate. Situația geografică specială, la răscruce de drumuri, a constituit cheia pentru ascensiunea Ungheniului la statutul de urbe. Datorită unei așezări favorabile, în anii 70 ai secolului XIX, s-a decis construcția căii ferate care leagă orașul Ungheni de Iași. Ungheni se află la o distanță de 105 km de municipiul Chișinău, la 85 de km de municipiul Bălți și la 45 de km de municipiul Iași (pe traseul auto) și 21 kilometri pe calea ferată.



Date generale despre localitate

Data și anul atestării:	20 august 1462
Poziția geografică:	105 km la Nord-Vest de m. Chișinău, Coordonate: 47°14'N 27°50'E
Suprafața totală:	16,43 km²
Numărul de locuitori:	38,2 mii locuitori (01/01/2013)
Densitatea populației:	cca. 2329,3 loc./km²
Numărul de gospodării:	4457
Rețeaua stradală:	132,4 km
Primarul orașului:	Alexandru AMBROS primar.ungheni@gmail.com

3.2. Repere istorice¹

Numele inițial al localității a fost Unghiul. Astfel s-a numit localitatea între anii 1462-1587. Toponimicul respectiv își are originea în aspectul geografic al teritoriului pe care s-a constituit inițial așezarea, râul Prut formând aici, printr-o cotire bruscă, un unghi perfect. Alte denumiri n-a mai avut, exceptând perioada interbelică în care purta denumirea de "Ungheni Târg".²

Așezarea geografică favorabilă precum și fertilitatea deosebită a solului, a condiționat întemeierea vechiului sat. Unghiul a fost din totdeauna așezat în imediata vecinătate a unor importante căi comerciale din trecut, cum au fost Marele Drum Comercial Moldovenesc și Drumul Pescarilor. Cele mai timpurii urme ale existenței umane, de pe teritoriul actual al orașului, datează din perioada mijlocie a paleoliticului (mileniile LXX-XL î.e.n.). În acea perioadă exista o așezare pe locul căreia au fost descoperite oase de animale, așchii și unelte de muncă din cremene. Pe moșia Unghenilor se află și 10 movile funerare, ce confirmă staționarea a unor popoare nomade.³

Prima atestare documentară a Ungheniului o avem într-un hrisov de la Ștefan cel Mare datat cu **20 august 1462**. Numele inițial al localității a fost Unghiul. Ungheni-Vale este satul istoric, care constituie nucleul orașului. Apelativul și l-a luat de la așezarea sa geografică, în valea Prutului, față de celelalte zone ale orașului.

¹<http://ro.wikipedia.org/wiki/Ungheni>

²<http://romaniainterbelica.memoria.ro/judete/iasi/>

³Hâncu, Ion. Vetre strămoșești din Republica Moldova. Material arheologic informativ-didactic. -Chi.: Editura Știința, 2003. - 508 p. ISBN 9975-67-297-3

Despre familiile boierești care au stăpânit se cunosc următoarele: în anul 1462 Pan Bratul, fiul Procelnicului, stăpâna localitatea. Acest Procelnicul era Stoian, boier în sfatul domnesc a lui Alexandru cel Bun și participant la bătălia de la Grünwald în 1422. Alte rude ale acestui războinic, stăpâneau așezarea la 1490. Neamul acestora s-a stins la Ungheni prin secolul XVII. Începând cu domnia lui Vasile Lupu, vărul acestuia, postelnicul Iorga, cumpără aici părți de moșii. După moartea sa el a lăsat moștenire partea de sat surorilor sale Alexandra și Creata. Viața acestora s-a stins la Ungheni la sfârșitul secolului al XVIII-lea. Dinastia următoare a fost cea a boierilor moldoveni Buznea. Mihai, ultimul descendent al acestei familii, se stinge din viață ruinat de avere în anul 1914.

Cele mai de seamă familii boierești care au trăit la Ungheni a fost cea a lui Paul Gore și Petre Cazacu. Paul Gore a lăsat pentru colectivitatea locală, drept moștenire, un frumos parc din specii deosebite de arbori, dar care a fost distrus în perioada sovietică. Următoarea personalitate importantă din localitate a fost prințul Constantin Moruzi, vărul domnitorului moldovean Alexandru Moruzi. Constantin a ctitorit aici biserică Sfântul Nicolae. El este tatăl romancierului Dumitru Moruzi.

După anexarea Basarabiei în 1812, Ungheniul face parte din ținutul Iași (redenumit în 1887 în Bălți), fiind centrul unei plase omonime⁴.

La mijlocul secolului al XIX-lea, stăpânul așezării, Mihai Buznea, a înființat în centrul Ungheniului de astăzi un târg de produse agricole. În jurul acestuia, s-a așezat treptat populație alogenă, mai cu seamă după construirea căii ferate și a podului peste Prut după planurile alsacianului Gustave Eiffel în 1871-1875, partea respectivă a satului urmând să se numească, pînă prin anii 1970, Ungheni Târg. Potrivit datelor recensămîntului din anul 1897, aici locuiau 1136 evrei, 456 români, 72 ucraineni, 58 ruși și 17 polonezi.

La începutul secolului XX în Ungheni erau 580 case, cu o populație de 2898 persoane: români, evrei și ruși. Țăranii posedau pământ de împrumut 409 desetine. Vechiul proprietar al satului, C. Buznea, avea 912 desetine. Vama de la Ungheni a înregistrat în cursul anului 1901 un import de 341.852 puduri, mărfuri în valoare de 849.760 ruble și 12.274 vite mari și mici; iar exportul în același an a fost de 47.217 puduri marfă, în valoare de 154.515 ruble și 736 vite mari și mici⁵.

În 1918, are loc unirea Basarabiei cu România, iar Ungheniul este inclus în Județul Iași. În 1924 populația localității constituia 2.400 locuitori. În anii 30 și XX, în Ungheni funcționau trei bănci, o fabrică de cărămidă și una de prelucrarea lemnului, câteva mori, manufacturi și brutării. Populația localității a crescut pînă la 4250 persoane.

La data de 29 iunie 1972, Ungheni devine oraș de subordonare republicană, peste 2 ani este aprobată stema. La recensămîntul populației din anul 1989 în Ungheni erau 40.000 de locuitori.

Actualmente orașul Ungheni are circa 39 mii de locuitori, fiind în grupul celor 4 orașe de mărime mijlocie din republică.

3.3. Planificarea spațială

Planul Urbanistic General. Ungheni este primul oraș în Republica Moldova care a beneficiat de un nou Plan Urbanistic General după proclamarea independenței. Acesta a fost elaborat ca urmare a acordului dintre guvernele Moldovei și României, fiind adoptat în septembrie 1996. Ineditul noului PUG constă în faptul că, spre deosebire de planurile sovietice, care presupuneau o planificare concretă, de exemplu unde și cum să fie amplasate școala, grădinița, sau o eventuală întreprindere, planul nou pune accent pe zonare, adică pe crearea unor zone locative, zone industriale, zone de agrement, parcuri, etc.

Suprafața orașului este de 16,4 km², acesta fiind extins pe o lungime de 9 km pe malul stîng al râului Prut, incluzând în sine 5 cartiere:

- cartierul Dănuțeni, de la localitatea de altădată, inclusă în an. 1958 în componența orașului;
- cartierul Berești, de la alte 2 localități (Berești și Mînzăteștii-Vechi), inclusă în an. 1972 în componența orașului;
- Ungheni-Deal, parte a orașului, altădată sat cu numele Delești;

⁴ Poștarencu, Dinu. Organizarea administrativ-teritorială a Basarabiei în perioada țaristă. Tyragetia, s.n., vol. III [XVIII], nr. 2, 2009, p. 203-212.

⁵ Zamfir Ralli-Arbore. Dicționarul geografic al Basarabiei. Reeditare după ediția: București 1904. Editura Museum Chișinău, Fundația Culturală Română. 2001. 235 p.

- Ungheni-Vale, satul istoric, care constituie nucleul orașului;
- Cartierul Tineretului, de la vârsta sa, acesta fiind construit recent, în anii 80.

Topografia și relieful. Ungheniul este așezat în centrul Moldovei vechi. Acest spațiu face parte din extrema sudică a depresiunii (văii) Prutului mijlociu. Aici se află depresiunea de contract, adică o succesiune de văi colinare, care sfârșesc în aval și sunt întretăiate de bătrânul fluviu, acesta fiind și hotarul de vest al municipiului. Înălțimea asupra nivelului mării este de 62 de metri. Municipiul este extins pe o lungime de 9 km pe malul stâng al râului Prut.

Suprafata totala a orașului este de 2009 ha, dintre care:

- | | |
|---------------------------------------|-----------|
| • teren arabil | 348,0 ha; |
| • suprafețe sub culturi multi-aniuale | 19,0 ha; |
| • teren proprietate a statului | 326,0 ha; |
| • teren proprietate APL | 792,0 ha; |
| • teren proprietate privata | 524,0 ha. |

Parcelarea și zona funcțională. Fondul funciar al orașului reprezintă:

- | | |
|--|----------|
| • terenuri din intravilanul localității | 1004 ha; |
| • terenuri destinate industriei, transportului și cu alte destinații | 224 ha; |
| • terenurile fondului silvic | 87 ha; |
| • terenurile fondului apelor | 153 ha; |
| • terenurile fondului de rezervă | 175 ha. |

4. POTENȚIALUL NATURAL

4.1. Resursele naturale

Clima orașului Ungheni este temperat continentală, ca și în întreaga republică. Iarna este blândă și scurtă, vara este călduroasă și lungă, cu temperatura medie de +20-25°C. Temperatura medie anuală a anului este pozitivă și oscilează între 8 °C și 9 °C. Cantitatea medie anuală de precipitații oscilează între 350 și 380 mm. Așternutul de zăpadă este de 10-15 cm în perioada decembrie-martie, dar nu este stabil. Vânturile, predominant de Nord-Vest, viteza medie de 3-5 m/c, care aduce vara precipitații, iar iarna înghețuri. Adâncimea înghețului de sol este de 0,7-0,8 m. Zilele în care apare chiciura sunt preponderent în lunile decembrie și ianuarie. Umiditatea relativă în perioada de iarnă este de 75-85%, în perioada de vară de 50-70%. Orașul Ungheni, conform hărții seismice, se află în zona cu seismicitatea de 7 grade.

Hidrografia⁶. Orașul se află așezat pe malul râului Prut, al doilea râu după mărime din Moldova. Debitul multianual al Prutului la Ungheni este de 83,2 m³/sec [6]. Prin oraș trec și două râulețe Delia și Băilești. Hidronimul Delia (numit în documente medievale Deală, fiindcă-și începe cursul din șiragul de dealuri ale Basarabiei centrale) ar putea fi un nume de sorginte turanică. Râul Băilești trece prin sudul municipiului, vărsându-se în Prut. Numele său se explică prin cel al văii din care izvorăște, Valea Băilești, atestată documentar în secolul XVII.

Afară de râuri în localitate mai sunt trei lacuri cu o suprafață totală de 125 ha: Delia – 104 ha, Ceachir – 5 ha, Berești – 16 ha. Lacul Delia se află la 1 km de la gura de vărsare râul și este închis cu un baraj de 400 m lungime. Lungimea lacului de acumulare este de 3,2 km, adâncimea maximă – 4,0 m. Suprafața oglinzii apei este de cca 90 ha, volumul – 2,5 mln. m³.

Solul. Principalele tipuri de sol sînt: cernoziomul, soluri de tipuri cenușii, de pădure și calcaros. Predomină solurile de cernoziom – 75-80 %. Bonitatea medie a terenurilor agricole după structura solului e de 61 puncte. Rezervele de humus în stratul de sol au o grosime de peste 1 metru.

⁶Cazac, V.; Bejenaru, Gh. Afluenții Prutului de pe teritoriul Republicii Moldova. Regimul hidrologic și parametrii morfometrici principali. Mediul ambiant, NR. 5 (29), octombrie 2006, p. 19-21.

Floră și faună. În apropierea orașului Ungheni, pe o suprafață de 373 ha se întinde aria protejată „Valea Mare” cu vegetație valoroasă din lunca Prutului. Această arie a fost declarată Monument al naturii din Basarabia în perioada interbelică, prin Hotărârea Consiliului de Miniștri al României din 19 iulie 1937⁷. Pentru a conserva și proteja natura și diferitele specii de plante și animale aflate pe cale de dispariție, a fost concepută rezervația din codrii satului Rădenii Vechi. Aceasta impresionează prin abundența și frumusețea peisajelor, a poienelor fascinante și a lacurilor. Întregul areal este un adevărat muzeu sub cerul liber. Aici se întâlnesc peste 77 specii de plante rare, iar fauna este reprezentată de 200 specii.

4.2. Factorii de poluarea mediului

Ritmul rapid al schimbărilor climatice regionale reprezintă una dintre marile amenințări la adresa dezvoltării durabile și constituie una dintre cele mai mari probleme de mediu, cu consecințe negative asupra calității vieții cetățenilor în general și a economiei naționale, ținând cont de orientarea agrară a Republicii Moldova.

Emisiile de gaze cu efect de seră (GES) reprezintă un pericol major pentru atmosferă. Datele statistice prezentate în Raportul Național de Inventariere al RM de către Oficiul “Schimbarea Climei” (Ministerului Mediului) denotă, că emisiile totale de GES cu efect direct, exprimat în echivalentul CO₂, s-au diminuat în această perioadă (2005) cu circa 68% față de anul de referință (1990).

Schimbările climatice din Republica Moldova se încadrează în tendința globală de încălzire, având însă particularități regionale legate de poziția pe glob (în partea sud-estică a Europei) și de caracterul reliefului accidentat. Aceste schimbări includ evoluția principalilor parametri climatici (temperatură, precipitații, regimul vînturilor etc.), existența unor fenomene extreme etc.

Este de menționat lipsa unei abordări integrate, în scopul adaptării la efectele schimbărilor climatice, precum și în scopul prevenirii eficiente a riscurilor. Este destul de deficitar și sprijinul mediului de afaceri pentru adaptarea activităților la o economie cu emisii scăzute de dioxid de carbon și dezvoltarea unei conduite eficiente din punct de vedere al utilizării resurselor

Aerului atmosferic În republică se efectuează controlul calității aerului atmosferic (după un număr limitat de parametri) în mod planificat și în cazurile poluării accidentale, însă măsurători continue cu utilizarea echipamentelor automate, nu se efectuează. Calitatea aerului este reprezentată prin indici de calitate, stabiliți pe baza valorilor concentrațiilor poluanților atmosferici măsurați. O stație de monitorizare furnizează date despre calitatea aerului care sunt reprezentative pentru o anumită arie în jurul stației. De aceea, este necesară organizarea monitorizării continue cu respectarea ariei de reprezentativitate, raza căreia este cuprinsă între 100 m -1 km și după un număr mai mare de poluanți, inclusiv compuși organici volatili (COV), pulberi în suspensie PM₁₀, poluanți organici persistenti, benzen, hidrocarburi aromatice policiclice, precum și parametrii meteo (direcția și viteza vîntului, presiune, temperatură, radiația solară, umiditatea relativă, cantitatea de precipitații), conform prevederilor Directivei UE nr.2008/50/CE ” Privind calitatea aerului înconjurător” și Programului de Cooperare EMEP.

În orașul Ungheni nu există focare majore de poluare a aerului, deoarece densitatea capacităților industriale este moderată. Singurele surse de poluare mai consistentă sunt rugurile de toamnă și cele de primăvară, în care populația degajează deșeurile de pe terenurile agricole.

Calamitățile naturale sunt fenomene naturale primejdioase, apărute în urma proceselor geofizice, geologice, hidrologice, de atmosfera, biosfera și alta origine, care aduc după sine situații catastrofale, urmate de dereglarea activității vitale umane, distrugerea bunurilor materiale, rănirea, vătămarea sau moartea oamenilor.

Teritoriul Moldovei și implicit, cel al orașul Ungheni, prin amplasarea geografică și particularitățile naturale este afectat mai frecvent de următoarele hazarduri: cutremure de pământ, alunecări de teren, inundații, ploi torențiale însoțite uneori de grindină și furtuni puternice, temperaturi caniculare de lungă durată vara ori prea scăzute iarna, secete, ninsori abundente, înghețuri timpurii de toamnă ori tardive de primăvară, cazuri de formare excesivă a chiciurii, epidemii, epizootii și invazii.

⁷Postolache, Gh.; Teleuță, A.; Mirona, A.; Covali, V. Conservarea diversității vegetației din lunca Prutului. Mediul ambiant, NR. 5 (29), octombrie 2006, p. 26-30.

5. POTENȚIALUL SOCIO-UMAN AL ORAȘULUI UNGHENI

5.1. Resursele umane

5.1.1. Efectivul și dinamica populației

Populația. La 01 ianuarie 2010 în or. Ungheni a fost înregistrat un efectiv al populației stabile de cca 38 mii locuitori, efectiv care este mai mare decât dublu față de dimensiunea medie a unei localități urbane (15,6 mii loc. pentru 40 de orașe din republică de până la anul 2000). Deja la începutul anului 2013 or. Ungheni număra cca 38,2 mii locuitori, plasând-se, după numărul de locuitori, pe locul 2, în lista celor 51 de orașe din Republica Moldova (tab.1).

Tabelul 1. Rating-ul orașelor din Republica Moldova după efectivul populației⁸

Rating	Orașe	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	Ritm (%)
1	or.Cahul	42,4	41,2	41,2	41,1	41,0	40,8	40,7	39,2	39,0	39,4	39,4	39,7	39,8	39,8	-6,1
2	or.Ungheni	40,1	40,2	40,1	40,2	40,0	40,0	39,9	37,9	37,8	37,9	38,0	38,1	38,1	38,2	-4,7
3	or.Sorooca	39,1	39,0	38,9	38,9	38,7	38,7	38,4	37,3	37,2	37,2	37,2	37,4	37,5	37,7	-3,6
4	or. Orhei	37,4	37,2	37,1	37,0	36,9	36,7	36,6	33,7	33,1	33,2	33,3	33,5	33,5	33,5	-10,4
5	or.Comrat	25,3	25,6	25,6	25,6	25,5	25,4	25,4	25,4	25,0	25,0	25,0	25,3	25,6	25,7	1,6
...																
49	or.Marculesti	2,1	2,1	2,1	2,0	1,9	1,9	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	2	2	2	-4,8
50	or.Ghindesti	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	1,9	1,9	1,9	1,9	1,9	1,9	1,9	1,9	-5,0
51	or.Frunza	2,0	1,9	1,9	1,8	1,8	1,8	1,7	1,7	1,7	1,7	1,7	1,7	1,7	1,7	-15,0

Sursa: <http://statbank.statistica.md>

În perioada postbelică fiind centru raional, situat în apropierea celui mai important punct de acces spre România, din zona de Nord-Vest, or. Ungheni a cunoscut o dezvoltare condiționată de procesul de urbanizare din perioada sovietică (fig.1). Astfel, numai în perioada anilor 1980-1990 efectivul de locuitori ai orașului Ungheni a sporit cu mai mult de 12 mii locuitori (cca +45%). Recesiunea economică și socială, care a demarat la începutul anilor 90 ai secolului trecut, însoțită de structura defavorabilă după vârste a populației, au condiționat un început de stabilizare a situației demografice din oraș, proces care poate fi sesizat și în prezent. Față de alte orașe din republică în care recesiunea demografică a fost mai accentuată, în Ungheni reducerea efectivului populației s-a produs mult mai lent, încât în perioada 2001-2013 populația orașului s-a redus numai cu 2 mii locuitori, sau cu cca 5%, ceea ce plasează localitatea printre orașele cu o dinamică recesivă moderată (poziția 22 dintre orașele Republicii Moldova), în timp ce în unele localități reducerea populației a fost mai pronunțată (ex. or. Râșcani și Lipcani cu -25,3% și respectiv -20.3%), iar în altele populația a înregistrat o creștere pronunțată (ex. or. Sângera și Cricova din componența mun. Chișinău cu creșteri de 21,7% și respectiv 18,1%, și or Otaci cu +16,4%).

În general, dinamica efectivului populației or. Ungheni, în perioada 2000-2013 a fost determinată atât de sporul natural negativ cât și de aflusul de migrație specifică acestei perioade. Descreșterea consistentă a populației, care s-a produs în 2007 se explică prin modificările teritorial administrative operate în acea perioadă. Unele succese în dezvoltarea social-economică a orașului dar și structura demografică favorabilă din ultimii șase ani au determinat o creștere a numărului populației (fig.1).

⁸<http://statbank.statistica.md/pxweb/Database/RO/02%20POP/POP01/POP01.asp>

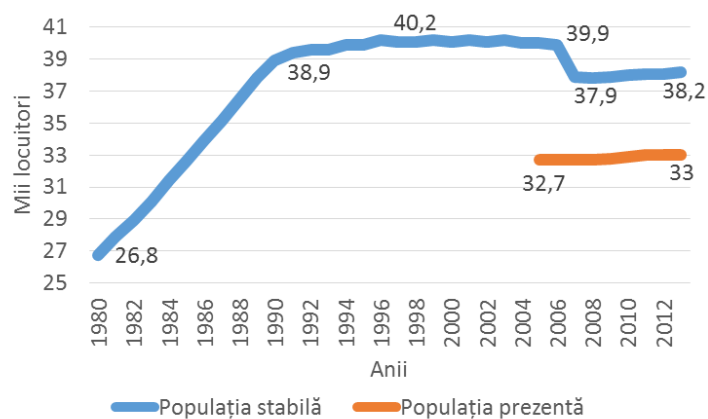


Figura 1. Populația stabilă și cea prezentă a or. Ungheni, în perioada 1980-2013

Sursa: <http://statbank.statistica.md>

Incertă este până la moment distorsiunea mare dintre numărul populației stabile și cel al populației prezente, ultima fiind preluată de către administrația drept efectiv de reper pentru diverse deduceri și utilități urbanistice.

În baza criteriului dimensional (număr de locuitori), și al rolului social-economic pe care orașul îl are în dezvoltarea republicii, APL din or. Ungheni depune eforturi considerabile pentru modificarea statutului din oraș în municipiu.

5.1.2. Structura populației după sexe și vârste

Pentru cunoașterea diverselor aspecte calitative capabile să impună un anumit curs evoluției populației, va fi importantă punerea în evidență a diverselor aspecte ale structurii populației după sexe și vârste. În toată perioada pentru care sunt disponibile date statistice efectivul bărbaților a fost inferior celui al femeilor (fig.2; tab.2).

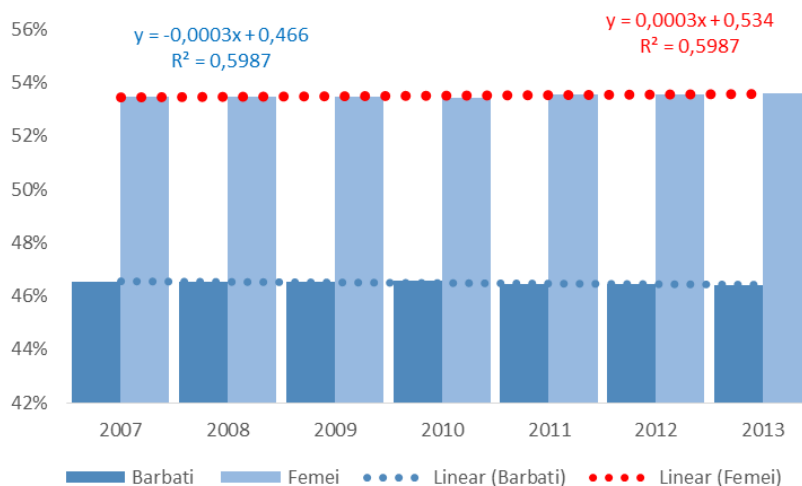


Figura 2. Structura populației or. Ungheni, pe sexe (2007-2013)

Sursa: <http://statbank.statistica.md>

În general, structura populației orașului după sexe pare a fi destul de dezechilibrată, aici predominând femeile cu o proporție medie (pentru 2007-2013) de cca 53,5%, bărbaților revenindu-le o cotă medie de cca 46,5%, diferențele dintre ponderile celor două sexe depășind nivelul general pe republică. Astfel, între cele două sexe există o distorsiune accentuată, de cca 7,2 pp (2013) sau o diferență medie de cca 7,0 pp (2007-2013), acesta tinzând să se accentueze în ultimii trei ani. Situația respectivă a determinat o rată de masculinitate subunitară, încât la începutul anului 2013 la 100 de femei reveneau cca 86,5 bărbați (tab.2), ceea ce se plasează mult sub nivelul general pe republică.

Tabelul 2. Efectivul și structura populației stabile a orașului Ungheni, pe sexe, în perioada 2007-2013

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Bărbați	17638	17592	17640	17701	17690	17701	17722
Femei	20262	20208	20260	20299	20410	20399	20478
Ambele sexe	37900	37800	37900	38000	38100	38100	38200
Structura							
Bărbați	46,5%	46,5%	46,5%	46,6%	46,4%	46,5%	46,4%
Femei	53,5%	53,5%	53,5%	53,4%	53,6%	53,5%	53,6%
Rata de masculinitate	87,0%	87,1%	87,1%	87,2%	86,7%	86,8%	86,5%

Sursa: <http://statbank.statistica.md>

Fiind caracterizați de o mortalitate mai mare, dar și fiind implicați mai puternic în procesele migraționale, bărbații de la o pondere majoritară la nivelul grupei tinere de vârstă, trec în inferioritate la nivelul grupei de vârste următoare (20-60 ani).

Cel mai mare dezechilibru dintre sexe poate fi sesizat în populației vârstnice, unde predomină femeile cu o cotă apropiată de 2/3 din populație. Într-o astfel de situație se solicită o extindere a oportunităților de muncă pentru bărbați, dar și o atenție sporită față de nevoile femeilor vârstnice.

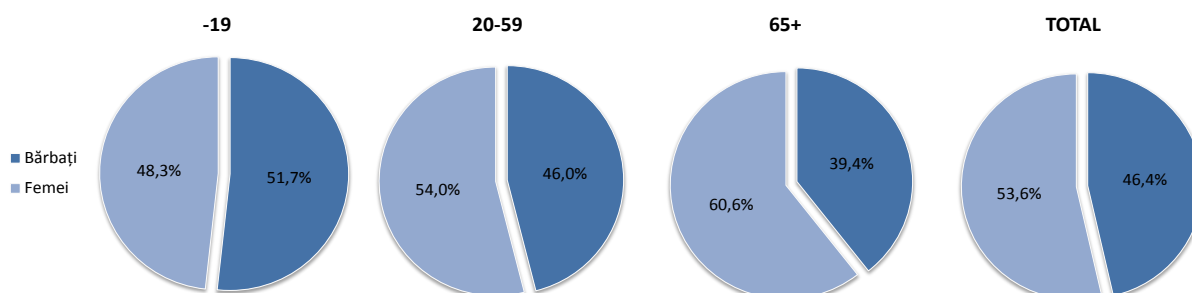


Figura 3. Structura populației or. Ungheni, pe sexe și grupe mari de vârste (2012)

Sursa: <http://statbank.statistica.md>

Populația din oraș este în prag de îmbătrânire demografică, ponderea populației vârstnice fiind de cca 13%, îmbătrânirea fiind mai pronunțată în cazul sexului feminin (15%). În acest context situația demografică din orașul Ungheni, constatată în prezent poate fi calificată drept una favorabilă, cu o tendință lentă de înrăutățire în următorii 15-20 de ani.

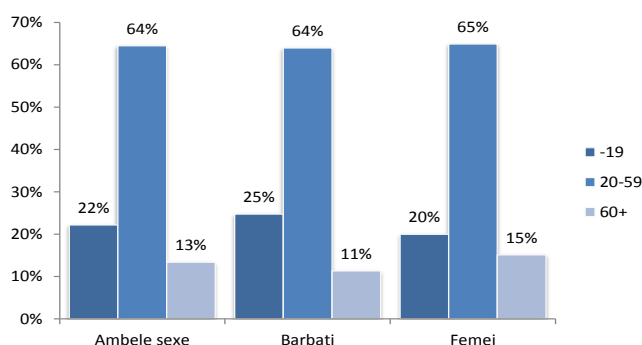


Figura 4. Structura populației or. Ungheni, pe grupe mari de vârste (2012)

Sursa: <http://statbank.statistica.md>

Vârsta medie a populației din oraș este una comparabilă cu situația generală din mediul urban al republicii, ceea ce denotă o populație relativ tânără în raport cu populația de la sate (tab.3). Un alt indice care pune în evidență situația demografică a unei colectivități este speranța de viață la naștere,

sau durata medie a vieții la o anumită vârstă, indicatori care-și au proveniența din tabelele de mortalitate. Astfel, asociată situației populației urbane, speranța medie de viață a populației din orașul Ungheni poate fi estimată la 69,3 ani, pentru bărbați, și la 78 ani pentru femei, acestea fiind într-o creștere în întreaga perioadă studiată.

Tabelul 3. **Vârsta medie a populației stabile a Republicii Moldova și a orașului Ungheni, în perioada 2008-2012**

	Total pe republica			Urban			Rural			Orașul Ungheni	
	Ambele sexe	Bărbați	Femei	Ambele sexe	Bărbați	Femei	Ambele sexe	Bărbați	Femei	Bărbați	Femei
2008	35,6	33,9	37,0	35,3	33,8	36,7	35,7	34,0	37,3	32,14	35,55
2009	35,8	34,2	37,2	35,7	34,2	37,1	35,9	34,2	37,5	32,49	35,96
2010	36,0	34,4	37,6	36,1	34,5	37,5	36,0	34,3	37,6	32,81	36,34
2011										33,16	36,80
2012	36,3	34,6	37,8	36,4	34,8	37,9	36,1	34,5	37,7	33,50	37,25

Sursa: <http://statbank.statistica.md>

Ungheniul dispune de o structură etnică în care predomină Moldovenii (Românii) cota cărora este de cca 68%. Celorlalte entități etnice le revine o cotă de cca 32% dintre care etniilor slave le revine o cotă destul de mare de cca 30%.

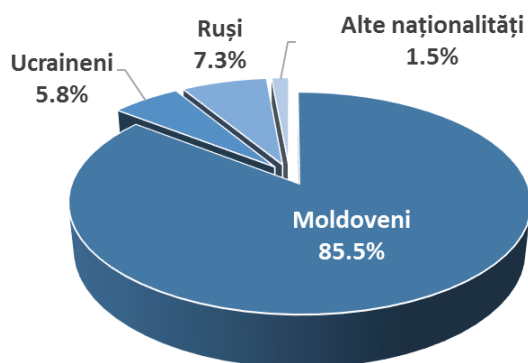


Figura 5. **Structura populației or. Ungheni, după etnii la recensământul populației RM din 2004**

5.1.3. *Mișcarea naturală și cea migratorie a populației*

Dinamica populației se produce sub incidența mișcării naturale, exprimate prin sporul natural (diferența dintre nașteri și decese), și a celei migratorii caracterizată de sporul migrator (diferența dintre imigranți și emigranți).

Mișcarea naturală în orașul Ungheni, ca factor de creștere a numărului populației, se manifestă destul de favorabil. Astfel în întreaga perioadă cuprinsă în studiu efectivul nașterilor l-a depășit pe cel al deceselor (cu excepția anului 2008), încât sporul natural în aproape întreaga perioadă a fost pozitiv, contribuind la sporirea numărului populației (tab.2, anexe).

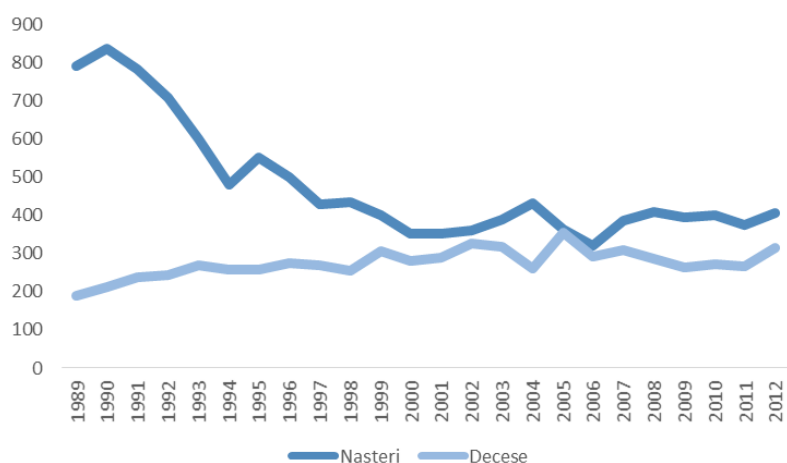


Figura 6. Natalitatea și mortalitatea populației orașului Ungheni (1989-2012)

Rata brută de natalitate, în perioada analizată a performat cu valori suficient de mari, care pentru perioada 1989-1996 s-au plasat peste nivelul general pe republică specific perioadei date de cca 12,0 (media pentru perioada (1989-1996), iar perioada 2000-2012 a înregistrat o situație degradată (9,7 promile) comparativ cu situația generală pe republică (11,6 promile).

În același timp, ratele brute de mortalitate se situează cu mult sub media pe republică (12,3 promile), fiind și mai mici decât ratele brute de mortalitate din mediul urban, media cărora pentru perioada 2000-2012 a fost de cca 7,5 promile.

5.2. Forța de muncă

Reducerea efectivului populației Republicii Moldova, în ultimii 20 de ani a afectat grav evoluția pieței forței de muncă din republică, activitatea economică și calitatea vieții populației. Polarizarea socială și emigrația forței de muncă au devenit fenomene curente pentru republică.

Efectele nocive ale recesiunii economice au avut o incidență negativă puternică mai ales asupra situației forței de muncă din alte localități decât municipiile Chișinău și Bălți. Astfel, în ultimii 11 ani, populația activă, care reprezintă potențialul forței de muncă a statului, s-a redus cu cca 25%. Aceleași tendințe pot fi constatate și în cazul populației ocupate. Cu regret, dar în republică se manifestă din ce în ce mai amplu fenomenul inactivității economice. Numai în ultimii 11 ani efectivul populației inactive din republică a sporit cu cca 56%, în timp ce în mediul urban creșterea a fost de cca +32%. Fenomenele defavorabile se manifestă cu intensitate mai mare dincolo de limitele municipiului Chișinău, în care s-a concentrat mai mult de jumătate din activitățile economice din republică.

În aceste împrejurări, în anul 2012 (an pentru care a fost posibilă deducerea indicatorilor ocupaționali), în orașul Ungheni s-a înregistrat un efectiv al populației economic active de 20 mii persoane, în condițiile unui efectiv de 32,3 mii persoane în vârstă de muncă. Dintre persoanele economic active cca 19,2 mii de persoane erau ocupate iar 798 persoane se aflau în șomaj (tab.4).

Tabelul 4. Populația de 15 ani și peste, din orașul Ungheni, după relația cu piața forței de muncă, (2012)

Indicatori	2012
Total populație	38100
Total populație în vârstă de muncă	32283
Populația economic activă	20015
Populație ocupată în economie	19217

Indicatori	2012
Total șomeri, din care	798
Populație inactivă	12268
Rata generală de activitate	62,0%
Rata generală de ocupare	59,5%
Rata șomajului	4,0%
Rata generală de inactivitate	38,0%

Sursa: Primăria or. Ungheni

Indicatorii activității economice a populației din Ungheni se manifestă mai favorabil ca indicatorii similari pe republică. Rata generală a activității economice în Ungheni (62,0%) a depășit semnificativ media pe republică (41,6%), situându-se și peste rata generală de activitate înregistrată în mediul urban din republică (47,2%). Rata de ocupare a populației din localitate înregistrează valori superioare situației generale pe republică (59,5% față de 38,5%). Această situație vorbește despre o funcționalitate mai mare a economiei din localitate, comparativ cu situația din celelalte orașe din republică.

Rata șomajului înregistrat din Ungheni (4%) este net inferioară față de rata generală pe republică (7,4%), fiind cu mult mai mică decât rata șomajului din localitățile urbane (9,6%).

Prin urmare, pe piața muncii din orașul Ungheni se atestă o situație puternic favorabilă decât media pe republică.

Schimbările în profilul activităților din localitate au determinat o structură a ocupării deosebită de perioada anterioară, în care marea majoritate a populației era ocupată în agricultură și industrie. lucru valabil și pentru alte localități din republică (fig.7).

Ocuparea în activitățile tradiționale a republicii, în care real se produc bunurile este suficient de mare (mai mult de 40%). Un aspect destul de favorabil pentru localitate este ocuparea în industrie, care a reprezentat aproape 30% din ocuparea totală (fig.7). Activitățile de sănătate și asistență socială au o cotă de cca 12,8% din populație ocupată, iar în celelalte domenii de activitate sunt antrenate cca 1/4 din populația ocupată a orașului.

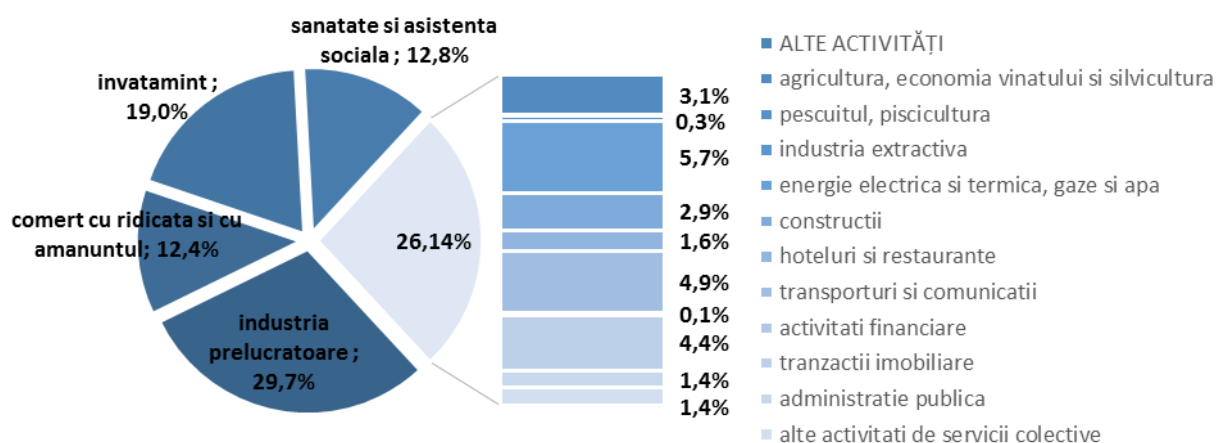


Figura 7. Structura ocupării populația din orașul Ungheni, după activitățile economice, (2012)

6. SERVICIILE SOCIALE

6.1. Educația

În prezent în oraș funcționează 5 licee, 1 școală primară și 6 grădinițe de copii. În grădinițele de copii sunt antrenați 1933 copii, ceea ce depășește capacitatea nominală a grădinițelor. Astfel, în oraș se resimte un deficit de cca 320 de locuri, care poate fi acoperit cu deschiderea unei grădinițe.

Școala primară numără 316 elevi. În cele 5 licee sunt înscriși 4255 elevi.

Școlile și grădinițele sunt acoperite integral cu cadre didactice.

Activitățile extracuriculare din oraș sunt organizate în 2 școli sportive, o școală de muzică și o școală de arte plastice.

6.2. Cultura, agrementul și sportul

Activitățile culturale din oraș se desfășoară prioritar în Palatul de cultură și în Clubul Berești. Palatul de cultură a fost renovat recent, în două etape, prin eforturile comune ale Primăriei, Consiliului raional, FISM și a Agenției de dezvoltare Centru, valoarea proiectului de renovare în anul 2009 fiind de 3990 mii lei, dintre care 990 mii lei fiind alocate din bugetul local, restul 3 mil lei fiind alocate de FISM. Lucrările de renovare, care au continuat în anul 2012, au fost finanțate integral de FNDR, iar valoarea proiectului de renovare fiind de 3,998 mil lei.

Anual, la Ungheni sunt organizate mai multe evenimente culturale, printre care pot fi amintite:

Zilele orașului Ungheni: tradiția de a sărbători Zilele orașului Ungheni a luat naștere în anul 2002, când Primăria a decis să marcheze în mod oficial 540 de ani de la prima atestare documentară a localității. Timp de șapte ani consecutiv, Zilele orașului au fost organizate între 20 și 25 august, iar pe 12 septembrie se sărbătorea Hramul orașului.

Sărbătoarea Recoltei și Promovării Tradițiilor Naționale, organizată în octombrie, pe Piața Primăriei orașului Ungheni. În cadrul sărbătorii participă localitățile raionului Ungheni cu expoziții de genul: „Casa mare”, „Beciul vechi”, „Ograda gospodarului”, „La gura beciului”, meșteșuguri populare, atribute de prelucrarea și fabricarea vinului, bucate naționale, producție vinicolă și agricolă.

Festivalul raional al obiceiurilor și tradițiilor de iarnă „După datina străbună” se desfășoară anual, începând cu anul 1986, în lunadecembrie, pe Piața Primăriei din orașul Ungheni. Are drept scop promovarea datinilor și obiceiurilor de iarnă. Participă colective artistice de amatori din localitățile raionului Ungheni.

Festival folcloric Efim Junghietu, însoțit de un simpozion științific, expoziții și lansări de carte. Este organizat în memoria folcloristului Efim Junghietu, originar din satul Petrești, raionul Ungheni, laureat al premiului Simion Florea Marian al Academiei Române pentru lucrarea „Cît îi Maramureșul”. Efim Junghietu (18.10 1939, Petrești, Ungheni, 05.01.1993, Chișinău) s-a afirmat ca folclorist în trei direcții de bază: culegerea creațiilor populare, editarea lor științifică și studierea moștenirii etnofolclorice.

Festivalul “Mărțișor” Mărțișorul este o sărbătoare specifică în sud-estului Europei, care semnifică sosirea primăverii și este marcată anual la 1 martie. În aceeași zi, în întreaga republică, inclusiv la Ungheni, demarează Festivalul de muzică “Mărțișor”, care durează zece zile.

Tabăra de Sculptură Ungheni, ce se desfășoară bienal în lunile august-septembrie, la care participă cei mai valoroși sculptori din țară și de peste hotare. Al treilea eveniment de importanță națională este Târgul Național de Ceramică, desfășurat anual la 20 august și având la bază tradiția olăritului din regiune. Participă ceramiști din toată țara.

În oraș activează două grupuri artistice: Ansamblul de Cântece și Dansuri Populare „Struguraș” și Ansamblul de Dans Popular „Muguraș”. Ansamblul de Cântece și Dansuri Populare „Struguraș” activează

din 1946. De-a lungul existenței sale a întreprins turnee în Ucraina, Bulgaria, Grecia, Belarus, Armenia, Coreea de Sud, Țările Baltice, România, China, Egipt, Grecia, Irak, Germania, fiind apreciat cu mențiuni și diplome. Este medaliat cu aur la Festivalul Unional de Folclor (în cadrul URSS), ediția I.

Obiective și monumente arhitecturale Numărul total al lucrărilor monumentale de importanță culturală, istorică și arhitecturală locală și națională aflate pe teritoriul or. Ungheni este destul de apreciabil - 60 de piese. Printre obiectivele și monumentele arhitecturale din oraș se regăsesc mai multe lucrări artistice de importanță culturală locală, realizate în cadrul celor cinci simpozioane de sculptură, desfășurate la Ungheni în perioada 2000 – 2012. De-a lungul timpului orașul Ungheni a acumulat și un valoros patrimoniu cultural și istoric monumental local și național. Acesta numără cca 12 monumente, printre care:

MONUMENTE DE IMPORTANȚĂ CULTURALĂ ȘI ISTORICĂ LOCALĂ

Nr	Denumire	Autor	Anul instalării	Locul instalării
1.	Bustul poetului „M. Eminescu	Ion Zderciuc, sculptor, Chișinău	1993	Str. Națională nr. 7
2	Bustul clasicului literar „Gh. Asachi”	Dumitru Verdianu, Sculptor, Viena, Austria	1991	Curtea Liceului Teoretic „Gh. Asachi”
3.	Biserica „Sf. Nicolae” cu cavoul prințului Constantin Moruzi	Necunoscut. Biserica s-a ridicat prin contribuția celebrului prinț C. Moruzi	1882	Str. Ștefan cel Mare, cartierul Dănuțeni
4	„Troia Martirilor Neamului”	Gh. Vieru, meșter popular, Ungheni. Piesa este o copie după originalul aflat în Muzeul Ungheni.	1994	Str. Națională, Scuarul Memorialului celor căzuți în cel de al doilea război mondial
5	Memorialul celor căzuți în Războiul Doi Mondial	neprecizat	Anii 50, sec. XX	Str. Națională
6.	Obelisc închinat ostașilor căzuți în războiul din Afganistan	Victor Vieru, arhitect, or. Chișinău	1994	Str. Națională, scuarul Memorialului celor căzuți în Războiul Doi Mondial
7	Memorial dedicat bolșevicilor din Sovietul Garnizoanei militare din Ungheni in a. 1917-1918.	Lucrare de diplomă a unui grup de studenți de la Politehnica Chișinău	1985	Scuarul întreprinderii municipale „Apă-canal”
8	Stelă comemorativă dedicată Diviziei militare sovietice 54 angajată în operațiile de luptă împotriva germanilor pe teritoriul or. Ungheni	Improvizație a autorităților comuniste locale		Str. Națională, Scuarul sediului Poliției Raionale.
9	Podul feroviar peste r. Prut.	G. Eiffel, inginer, Franța	1876	Rîul Prut
10	Clădirea consiliului raional		1954	Piața Independenței

MONUMENTE DE IMPORTANȚĂ CULTURALĂ ȘI ISTORICĂ NAȚIONALĂ

Nr	Denumire	Autor	Anul Realizării	Locul Amplasării
1.	Biserica „Sf. Alexandru Nevski”	Celebrul arhitect A. Bernardazzi	1903	Str. Națională
2.	Gara feroviară Internațională		1875	

La moment, multe dintre elementele patrimoniului istoric necesită lucrări de restaurare și protecție.

6.3. Sănătate și asistență socială

Infrastructura sănătății din oraș este reprezentată de IMSP Spitalul raional Ungheni cu o capacitate de 320 paturi, în care activează 641 de angajați dintre care:

- personal medical superior 101 persoane;
- personal medical mediu 267 persoane;
- personal medical inferior 185 persoane;
- alt personal 88 persoane.

La fel, din infrastructura de sănătate a orașului fac parte IMSP Centrul medicilor de familie Ungheni și de Centrul Sănătate Dănuțeni.

Sistemul asigurărilor medicale obligatorii din localitate cuprindea în anul 2012 cca 27815 persoane, ceea ce reprezenta cca 89% din populația totală sau cca 98,2% din populația în vârstă de 15 ani și peste.

Fondul local de susținere socială a populației din orașul Ungheni reprezintă cca 2% din bugetul local total. În diferite perioade de timp din mijloacele acestui fond au fost asistate social diverse categorii vulnerabile ale populației, printre care: persoane vârstnice, familiile cu mulți copii, mamele solitare cu copii, persoane cu dezabilități. Astfel, în anul 2012, au fost asistate social cca 50 de familii și care au beneficiat de ajutorul public, numărul acestora fiind în continuă scădere față de perioada anterioară, situație determinată nu de scăderea solicitărilor de asistență socială, ci de austeritatea bugetară, din ce în ce mai dură.

7. SECTORUL ECONOMIC AL ORAȘULUI UNGHENI

7.1. Economia locală

Ungheni este unul din cele mai active orașe din Republica Moldova, în ce privește atragerea resurselor financiare din proiecte, alocarea granturilor și investițiilor pentru dezvoltarea economiei și infrastructurii orașului. Au fost create zone libere privind activitatea de antreprenoriat, întreprinderi mixte cu participarea investițiilor străine. Avantajul plasării geografice constă în căile de tranzit și vamale de ieșire spre Europa Centrală, condiții pentru dezvoltarea unei zone agricole ecologic pure. Problema care există în regiune este criza de cadre calificate necesare la condițiile economiei de piață

Sectorul economic al orașului Ungheni în anul 2012 a fost reprezentat de cca 697 de agenți economici, dintre care 8% erau reprezentate de întreprinderile cu drept de persoane fizice, iar 92% din întreprinderi au fost întreprinderile cu drept de persoane juridice. Printre cele mai răspândite forme organizatorico-juridice ale activităților economice din localitate, au fost societățile cu răspundere limitată (80,3%) și întreprinderile individuale, cu 7,8% din numărul total de întreprinderi, ponderi valabile pentru întreaga perioadă analizată.

În general, numărul de întreprinderi din localitate și formele organizatorico-juridice se înscriu într-o situație favorabilă, specifică localităților urbane moderne. Diversificarea sectorului economic și a modalității de finanțare a afacerilor a determinat dinamici accelerate de creștere a activităților întreprinderilor cu drept de persoane juridice în care predomină societățile cu răspundere limitată.

Tabelul 5. **Agenții economici din or. Ungheni, după forma organizatorico-juridică (2009-2012)**

Agenți economici	2012	Structura
Total:	697	100,0%
Întreprinderi cu drept de persoane fizice, inclusiv:	56	8,0%
- întreprinderi individuale	55	7,9%
- gospodării țărănești	1	0,1%
- patentă		
Întreprinderi cu drept de persoane juridice, inclusiv:	641	92,0%
- societăți pe acțiuni	29	4,2%
- societăți cu răspundere limitată	560	80,3%
- cooperative	10	1,4%
- întreprinderi de stat	3	0,4%
- întreprinderi municipale	6	0,9%
- asociații de gospodării țărănești		
Uniuni de întreprinderi (necomerciale)	5	0,7%
Instituții și organizații neguvernamentale	28	4,0%

Sursa: Primăria orașului Ungheni

Forma preponderentă de proprietate a subiecților economici este cea privată (cca 92,3% din numărul total de întreprinderi), în cadrul căreia își face apariția și i-a ampolare proprietate mixtă cu participare

străină (2,5%). De fapt atragerea investițiilor străine constituie o prioritate și pentru administrația publică locală.

Cea mai consacrată activitate economică în localitatea în 2012, a fost cea de comerț. Astfel, ponderea numărului de întreprinderi de comerț a fost de cca 44,3% (fig.2-1). Situația dată a fost determinată de creșterea masivă a numărului de agenți economici care se profilează în comerț.

Tabelul 6. **Agenții economici din or. Ungheni, după activități economice (2012)**

Cod	Denumire	Nr. Întreprinderi	Structura
M	Invatamint/Educație	1	0,1%
C	industria extractiva	3	0,4%
B	pescuritul, piscicultura	4	0,6%
J	activitati financiare	5	0,7%
E	energie electrica si termica, gaze si apa	9	1,3%
N	sanatate si asistenta sociala	11	1,6%
A	agricultura, economia vinatului si silvicultura	23	3,3%
H	hoteluri si restaurante	28	4,0%
F	constructii	29	4,2%
O	alte activitati de servicii colective	41	5,9%
I	transporturi si comunicatii	47	6,7%
D	industria prelucratoare	86	12,3%
K	tranzactii imobiliare	101	14,5%
G	comert cu ridicata si cu amanuntul	309	44,3%
	Total	697	100%

Sursa: Primăria orașului Ungheni

A doua pondere, după întreprinderile comerciale, a fost deținută de întreprinderile din domeniul tranzacțiilor imobiliare (cca 14,5% din numărul de întreprinderi). O pondere destul de favorabilă o dețin și întreprinderile din industria de prelucrare (cca 12,3%). Aceste activități cuprind cca 33% din numărul total de angajați din localitate, și realizează cca jumătate din cifra de afaceri agregată din localitate.

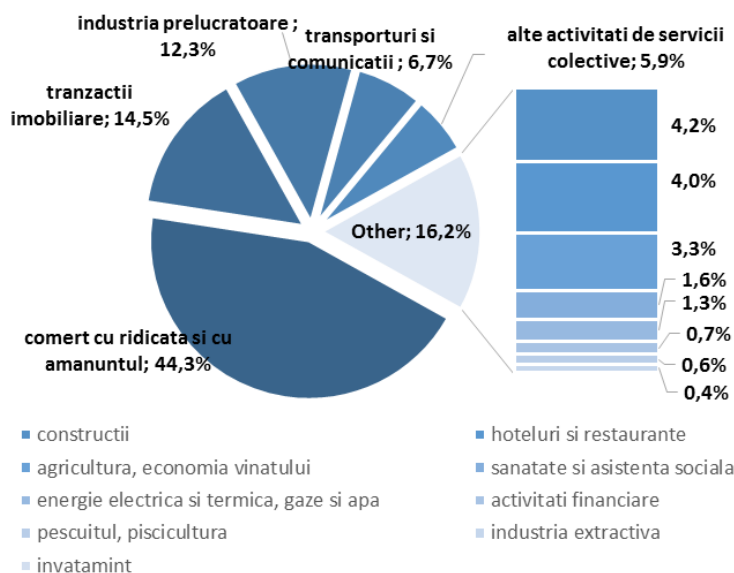


Figura 9. **Structura agenților economici din or. Ungheni, după activitatea economică (2012)**

Industria orașului. Orașul are o industrie diversificată, fiind reprezentat de întreprinderi din industria alimentară, ușoară, de confecții și a materialelor de construcție. În sectorul industrial activează peste 38 de întreprinderi.

În industria alimentară principalele întreprinderi sunt: „Ungheni Vin” care se ocupă cu producerea vinului, S.A. „Ecovit” – producător al conservelor și sucurilor, Fabrica de conserve, S.A. „Cereale-Prut”, S.R.L. „Danova-Prim”. În industria ușoară și de confecție activează: S.R.L. „Moldabela”, producător de covoare, ÎCS „Lear Corporation” S.R.L. care se ocupă cu confecționarea huselor avînd circa 700 de angajați.

Industria ușoară este una din subramurile cele mai reprezentative ale orașului. În 1980 e a fost fondată întreprinderea „Covoare-Ungheni” este cea mai mare fabrică de covoare din Moldova cunoscută de către cumpărătorii din țară și de peste hotare pentru calitate și originalitatea lor. În 2001, fabrica „Covoare Ungheni” a fost divizată în două întreprinderi separate: „Moldabela”, care produce covoare și „Covoare Ungheni”, care produce fibre textile – materie primă pentru covoare. Cifra de afaceri a fabricii „Moldabela” pentru anul 2006 a constituit 21 milioane de dolari. Produsele „Moldabela” sunt exportate în aproximativ 30 de state din întreaga lume: Uniunea Europeană, CSI, America și Asia. S.R.L. „Pro Style” care se ocupă cu confecționarea îmbrăcămintei, avînd 200 de angajați, iar cifra de afaceri constituie peste 4 mln. lei.

În domeniul construcției activează 2 întreprinderi ce confecționează materiale de construcție: „Javelin N.A.” S.R.L. și „BNV” S.R.L. În domeniul ceramicii: „Ceramica-Ungheni” S.A., unica întreprindere de ceramică din republică. În domeniul transporturilor activează 3 întreprinderi, cea mai principală fiind: „Rincor Prim” S.R.L. – transportul comunal.

ZEL „Ungheni–Business”

Pe data de 25.07.2002 s-a înființat Zona Economică Liberă „Ungheni–Business” pe un termen de 25 ani cu o suprafață de 42,34 ha, amplasată în partea de nord-vest, în zona industrială a orașului Ungheni cu acces la calea ferată, care face posibilă legătura cu nordul, centrul, și sudul Republicii, cât și cu exteriorul. Zona este creată pe baza a 13 întreprinderi de diferite ramuri, unde exista deja toată infrastructura necesară pentru dezvoltarea afacerii (acces la drumuri auto locale și internaționale, acces la calea ferată de tip european și rusesc, apeducte, canalizare, sisteme de telecomunicații și termificare, gazificare, energie electrică, depozite).

La 1 ianuarie 2011, pe teritoriul zonei libere erau înregistrați 34 de rezidenți, dintre care întreprinderi cu capital din Italia, Austria, România, Rusia și Belgia. Numărul angajaților constituie peste 1800 de persoane. În cadrul întreprinderilor rezidenți activau 1846 de persoane, iar volumul total de investiții în zona liberă a atins nivelul de 31,4 mil. dolari SUA. Principalul gen de activitate al rezidenților este producția industrială (91,8% din vânzările totale)⁹. Unul dintre cei mai mari rezidenți în ZEL „Ungheni-Business”, corporația americană „Lear”, produce huse și alte articole din textile pentru industria de automobile. Cea mai mare parte a producției industriale, circa 78%, a fost exportată, iar pe teritoriul Republicii Moldova a fost livrat 7%.

Dezvoltarea cu succes a ZEL Ungheni-Business se datorează mai ales proximității graniței cu Uniunea Europeană, în care după aderarea României la UE s-au stabilit mai multe companii din România, UE și Turcia, în căutare de facilități și forță de muncă mai ieftină.

Cel mai mare volum al vânzărilor este înregistrat de întreprinderile comerciale, care în anul 2012 au reprezentat cca 56% din volumul total al cifrei de afaceri din oraș, în timp ce industria a deținut cca 18,5% din vânzări.

8. INFRASTRUCTURA LOCALĂ

Rețeaua de drumuri. Lungimea totală a drumurilor din oraș este de 130 km, dintre care 89 km (68,4%) sunt drumuri cu acoperire rigidă. **Starea drumurilor** este una dintre preocupările APL și a populației din localitate, încât în ultimii 5 ani au fost reparate cca 14 km de drumuri. Cu toate acestea în localitate există drumuri destul de importante care se află într-o stare deplorabilă, și necesită intervenții urgente.

⁹Tomea, Ion; Chivriga, Viorel. Problemele și perspectivele zonelor economice libere în Republica Moldova. – Ch.: IDIS „Viitorul”, 2011 (Tipogr. „MS Logo” SRL). – 48 p. – (Politici Publice; Nr 5, 2011, ISBN 978-9975-4007-6-3) ISBN 978-9975-4193-9-0

Transportul. Ungheniul are o rețea de drumuri de importanță națională și locală bine dezvoltată, fiind un important nod feroviar și punct de frontieră vamal ce conectează rețeaua internă cu exteriorul. Stația de cale ferată Ungheni este punct internațional de trecere; se efectuează transport de mărfuri și de pasageri. Reprezintă cel mai mare nod de cale ferată din centrul țării.

În Ungheni își desfășoară activitatea 3 transportatori de pasageri, care acoperă integral nevoile de transport a populației, atât în limitele orașului cât și în afara acestuia. O dificultatea cu care se confruntă transportatorii de pasageri este parcul de mașini învechit moral și fizic.

Se preconizează construcția autostrăzii Ungheni-Iași-Târgu Mureș, conectându-se cu Autostrada Transilvania.

Orașul dispune și de un port fluvial pe Prut care se află în gestiunea Întreprinderii de Stat "Portul Fluvial Ungheni"¹⁰. Portul fluvial Ungheni este unul din cele patru porturi fluviale existente în prezent în Republica Moldova. În ultimii ani a continuat amenajarea râului Prut. Recent, în acest sens pentru întreținerea sectorului tehnic Ungheni, au fost efectuate lucrări de adâncime și îndreptare a albiei râului Prut pe un sector cu lungimea de 385-405 km.

Telecomunicații. Telefonie este asigurată pe toată suprafața municipiului de către S.A. „Moldtelecom”, iar cea mobilă de către operatorii „Orange” SA „Moldcell” SA și parțial de „Vodafone România” SA, „Cosmote Romanian Mobile Telecommunications” SA, „Orange România” SA.

În 2010 compania StarNet a inaugurat un centru regional în Ungheni pentru acordarea serviciilor de internet, telefonie și televiziune interactivă.¹¹

Fondul locativ și condițiile de trai. Localitatea numără 12037 de case (locuințe). Marea majoritate a caselor (apartamentelor) se află în proprietate privată, iar numărul total de gospodării (curți) este de 4457. Suprafața totală a fondului locativ la 01.01.2012 a fost de 678604 m², inclusiv spațiu locativ-421363 m². Prin urmare, localitatea dispune de un număr mediu de cca 2,5 persoane per casă/apartament, sau unei persoane îi revine în mediu o suprafață totală de cca 21 m² din care cca 14 m² de suprafață locativă.

O reflecție asupra stării fondului locativ pune în evidență o stare satisfăcătoare din punct de vedere a înzestrării acestuia, cu apeduct (93,5%) cu rețeaua de canalizare (85,4%), și a celor gazificate.

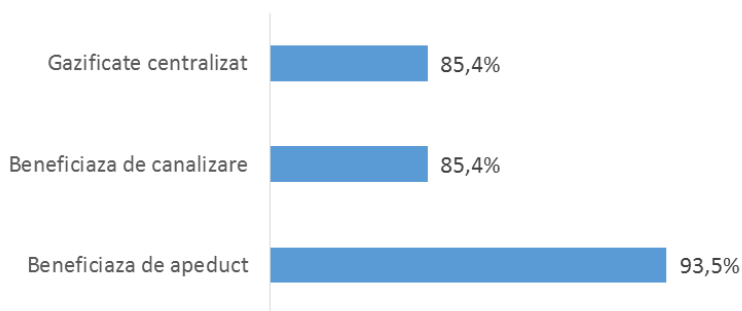


Figura 10. Structura fondului locativ al or.Ungheni după dotarea edilitara

Apeduct și canalizare. Furnizorul principal de apă din or. Ungheni este Întreprinderea Municipală "Apă – Canal". Întreprinderea aprovizionează consumatorii din oraș în regim non-stop. Apa destinată consumului și distribuită centralizat în oraș provine din captarea apei râurilor (apă de suprafață) din râul Prut. Conform ultimelor teste calitatea apei preluată din sondele de apă corespund normelor sanitare. Lungimea totală de la balanța ÎM „Apă Canal Ungheni” a rețelelor de apeduct constituie 81751 metri și canalizare constituie 62848 metri și se clasifică după cum urmează:

1. Lungimea totală a rețelelor de apeduct – 83351 m., inclusiv:
 - magistrala principală de distribuție a apei cu D 400-300 mm – 21654 m,
 - rețele de stradă și cartiere – 56265 m,

¹⁰Zaharia, Igor. Reanimarea flotei fluviale moldovenești. Revista apelor, nr. 5, 2009, p. 13-16. ISSN 1857-2774

¹¹2 ani de Internet, Telefonie și Televiziune în Ungheni. Timpul, 18 aprilie 2012. Accesat 20 aprilie 2012

- rețele de apeduct recepționate de la CFM – 5432 m³
- 2. Lungimea totală a rețelelor de canalizare – 63084 m,
 - - colectorul principal sub presiune D500m de ape uzate – 20400 m,
 - - colectorul orășenesc D 800mm – 6911 m,
 - - rețele de stradă și de cartier de diferite diametre – 35773 m

Tarifele la apă aprobate conform deciziei consiliului orășenesc începând cu 01.08.2013 au fost majorate, variind în funcție de categoria consumatorilor:

- pentru populație – 5,84 lei pentru 1m³ de apă și 5,58 lei pentru 1m³ de canalizare;
- pentru instituțiile bugetare -13,90 lei pentru 1m³ de apă și 12,94 lei pentru 1m³ de canalizare ;
- alți consumatori - 22,04 lei pentru 1m³ de apă și 16,21 lei pentru 1m³ de canalizare;

Principala stație de epurare a apelor reziduale este SE din satul Valea Mare ce aparține Î.M. „Apă-Canal Ungheni”. Capacitatea de proiect a stației este de 15 mii m³/diurnă. Actualmente instalațiile de epurare se află într-o stare nesatisfăcătoare. Nu se respectă regimul tehnologic de epurare al apelor uzate.

Conform datelor CSP Ungheni în orașul Ungheni exista 226 de fântâni de mină dintre care sunt amenajate 218, și 6 izvoare 4 dintre care sunt amenajate.

8.1. Managementul deșeurilor

În orașul Ungheni se dispune de un poligon deșeurii menajere solide autorizat care este amplasat la 2,0 km la Est de oraș, din partea stângă a traseului Ungheni – Cetireni. Suprafața totală atribuită sub poligonul de deșeurii menajere solide constituie 8,49 ha. Poligonul de deșeurii menajere solide a or. Ungheni dispune de proiect de execuție elaborat de I.P. „Moldcomunproiect” în anul 1988, obiectivul nr. 4767. În prezent se resimte necesitatea reactualizării proiectului de execuție a poligonului de deșeurii menajere solide a or. Ungheni unde să prevadă construcția acestuia conform cerințelor ecologice și standardelor actuale, pentru diminuarea impactului asupra mediului înconjurător a obiectivului dat.

Poligonul de deșeurii menajere solide a or. Ungheni este gestionat de către Î.M. „AVE Ungheni”. La moment primăria or. Ungheni efectuează lucrări de evacuare, recultivare a deșeurilor dispersate cât și redresarea situației în general a poligonul de deșeurii menajere solide a or. Ungheni.

8.2. Managementul riscurilor

Fiind amplasat în imediata apropiere de râul Prut, or. Ungheni este afectat de un risc sporit de inundații. Pentru prima dată problema inundațiilor localităților a fost studiată în 1997 de Institutul de Proiectare a sistemelor de gospodărire a apelor „ACVAPROIECT”. Din controalele efectuate în localitate și din analiza consecințelor inundațiilor din iulie-august 2008, s-a stabilit că starea digurilor de protecție este nesatisfăcătoare, fiind necesar ridicarea cotei și întărirea digurilor de protecție.

În oraș în zonă cu risc de inundații se află 300 de case. Casele sunt inundate de ape pluviale, acestea acumulându-se din lipsă de canalizare pluvială sau alte căi de scurgere adecvate volumului de ape.

Căile actuale existente de scurgere sunt în stare deosebit de gravă și necesită intervenție urgentă. În caz contrar, cheltuielile pentru restabilirea lor, vor fi cu mult mai mari. Din cauza zonei avariate, apele pluviale cad de la o înălțime de 7-8 m surpând în continuu malurile râpei formate. Râpa duce spre râul Prut, astfel apele urbane poluate se scurg direct în râu. Astfel, casele aflate pe mal sunt puse în pericol și necesită strămutare, iar zona trebuie izolată și surpările trebuie oprite prin intervenții corespunzătoare.

Zona digului este avariata și necesită lucrări de consolidare și fortificare.

În vederea inundațiilor istorice 2008 și 2010, utilizarea experienței acumulate și fortificarea digurilor de protecție de lângă postul de grăniceri.

În cadrul orașului se află și barajul iazului de acumulare, care a fost reparat la sfârșitul anilor 70. Barajul în cauză este avariata, în special acest lucru se poate observa prin unghiul de înclinație al acesteia, crăpăturile și surpările din el, faptul că unele plăci de beton sunt mișcate, rezultând spălarea

materialului adeziv și de rezistență de sub acesta. La fel, avariat este podul de trecere de lângă aceasta, ceea ce prezintă un pericol pentru autovehiculele care-l traversează zilnic.

În urma unor analize au mai fost identificate și alte riscuri de dezastre naturale după prioritate:

Hazarde naturale:

1. Cutremur
2. Inundații
3. Alunecări de teren
4. Temperaturi extreme/înzăpeziri/vânt puternic/grindină/secetă/ploi torențiale

Hazarde tehnogene:

1. Accidente de transport
2. Incendii
3. Depistarea munițiilor
4. Explozii (gaze)
5. Avarii industriale

Hazarde social –biologice

1. Epidemii
2. Intoxicații alimentare

9. CAPACITATEA INSTITUȚIONALĂ

9.1. Managementul administrativ

Capacitatea instituțională a APL este determinată de măsura în care activitățile sunt inițiate și desfășurate în baza unor criterii certe ale managementului instituțional. Printre criteriile unui cadru organizatoric funcțional se înscriu:

<i>Relevanța</i>	în ce măsură sunt relevante activitățile APL orientate spre nevoile crescânde și prioritățile de la nivel comunitar
<i>Eficacitatea</i>	cât de realiste sunt proiectele și programele de activitate ale APL
<i>Eficiență</i>	cât de bine sunt alocate resursele pentru obținerea rezultatelor
<i>Armonizarea și Coerența</i>	sunt activitățile și obiectivele propuse legate în mod logic de o analiza socio-economică, se completează reciproc și sunt acestea în concordanță cu obiectivele și intervențiile politicilor regionale, naționale și comunitare
<i>Utilitatea</i>	efectele preconizate și cele nepreconizate sunt realiste și utile în contextul nevoilor tot mai mari la nivel social, economic și de mediu
<i>Sustenabilitate</i>	se vor putea menține efectele obținute în cadrul activităților propuse și după încheierea mandatului, fără finanțări publice suplimentare
<i>Managementul și monitorizarea</i>	cum va afecta organizarea APL realizarea unor obiective ale programului de activitate și măsura în care aceasta va orienta procesul propus spre atingerea de rezultate pozitive

Criteriilor lansate ar trebui să li se subordoneze atât activitățile purtate de Consiliul orășenesc cât și activitățile primăriei.

Consiliul orășenesc Ungheni este un organ local eligibil format din 27 consilieri. Acesta activează în baza unui Regulament (tip) de constituire și funcționare al Consiliului orășenesc, aprobat în anul 2005, perioadă în care nu a fost modificat.

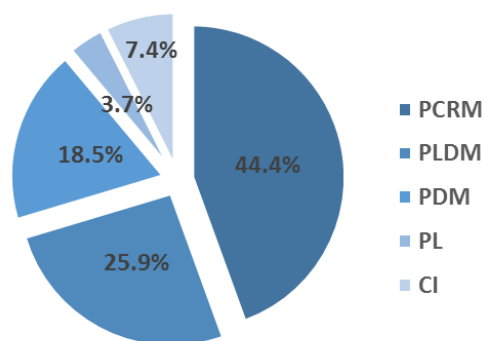
Calitatea procesului decizional este determinată și de măsura în care acesta decurge echilibrat sau distorsionat, elemente determinate deseori de coloritul politic al CL. Astfel, structura CO după apartenența politică a consilierilor destul de dispersionată, cu o predominare a PCRM-ului cu 12 mandate, urmând PLDM cu 8 mandate, PDM cu 5 mandate. Celelalte partide împart restul de cca 7,4%.

Tabelul 7. Structura CO după apartenența politică

AP	Total	
PCRM	12	44,4%
PLDM	7	29,6%
PDM	5	18,5%
PL	1	3,7%
CI	2	3,7%
TOTAL	27	1

Figura 11.

Structura CO după apartenența politică a consilierilor



Consiliul orașenesc Ungheni este constituit în 3 comisii de specialitate, după cum urmează:

- Învățământ, cultură, tineret, sport
- Comisia Socială
- Buget și Finanțe

Primăria. Competențele executive locale revin Primăriei. Primăria reprezintă instituția administrației publice locale gestionată de regulă de primar, care activează conform prevederilor legale în baza principiilor de autonomie locală. Acesteia îi revine acordarea serviciilor publice, consultarea cetățenilor în diverse probleme locale, fiind organul de conducere operativă a afacerilor publice locale. Primarul reprezintă autoritatea executivă locală.

Primăria orașului funcționează în baza prevederilor legislației în vigoare și a unui regulament intern de organizare și funcționare

Fiind o unitate administrativ-teritorială de nivelul întâi, primăriei (primarului) îi revine următoarele atribuții de bază:

- Asigurarea executării deciziilor consiliului local;
- Asigurarea, funcționării normelor legale (Constituției, legilor și altor acte normative) în limitele teritoriului administrat;
- Asigurarea ordinii publice;
- Organizarea unor întruniri locale, în scopul consultării populației în problemele locale de interes deosebit;
- Asigură desfășurarea alegerilor și întrunirilor locale;

Sediu, oficii, dotare, accesibilitate. Primăria orașului dispune de un sediu propriu, amplasat în centrul orașului, într-o clădire cu 7 etaje. Suprafața ocupată de birourile primăriei este de 2070 m², situație din care rezultă o suprafață medie de cca 55 m² per angajat. Deși densitatea personalului primăriei în spațiul disponibil pare a fi destul favorabilă, în opinia angajaților spațiul este total insuficient. Oficiile din sediul primăriei sunt și ele într-o stare destul de bună, deși o parte din mobilier este relativ învechit.

Dotarea cu echipament TIC a primăriei este una favorabilă (tab.8).

Tabelul 8. Numărul unităților te echipament TIC și gradul de satisfacție (2012)

Echipament TIC	Nr. unități/posturi	Grad de satisfacție față de număr				
Calculator	33	1	2	③	4	5
Fax	3	1	2	③	4	5
Scanner	1	1	②	3	4	5

Echipament TIC	Nr. unități/posturi	Grad de satisfacție față de număr				
Telefon	48	1	2	③	4	5
Copiator	2	①	2	3	4	5
Imprimantă	37	1	②	3	4	5

Deși se dispune de un număr aproape suficient de calculatoare, gradul de satisfacție este unul mediu. Cu toate acestea abilitățile de operare la calculator a angajaților primăriei lasă de dorit. Deși numărul de imprimante aflate la balanța primăriei este mai mare decât numărul de calculatoare, starea morală și fizică a acestora condiționează un grad redus de satisfacție. Volumul mare de materiale care sunt distribuite consilierilor local cu ceva timp înainte de ședințele CO, a determinat ca cele 2 copiatoare de care dispune primăria să fie total insuficiente.

Primăria dispune de o pagină WEB funcțională - <http://ungheni.md>, deși unele informații privind activitățile primăriei orașului nu sunt actualizate. Primăria are acces la internet. Jumătate din angajații primăriei dispun de adrese e-mail, încât aceștia sunt accesibili prin poșta electronică. Adresa oficială de e-mail a primăriei este primar.ungheni@gmail.com.

Este unanim recunoscut faptul că valoarea unei administrații constă nu atât în mijloacele materiale sau financiare de care dispune aceasta cât, mai ales, în potențialul său uman. O gestiune bine chibzuită a resurselor umane dintr-o instituție, asociată unei atitudini favorabile față de toate problemele vieții oamenilor sunt capabile să asigure cele mai înalte nivele de productivitate a instituției. În acest sens o localitate nu poate să funcționeze și să se dezvolte normal, dacă nu se dispune de o politică de personal bine chibzuită și echilibrată în administrația publică, care să funcționeze potrivit unor principii, printre care pot fi puse în evidență următoarele:

- politica de personal are un rol funcțional;
- politica de personal se efectuează cu respectarea strictă a criteriilor etico-morale și profesionale de apreciere, de distribuire și de promovare a cadrelor;
- politica de personal are un caracter unitar pentru toate autoritățile administrației publice.

Organigramă, personal. Primăria or. Ungheni activează în baza unui regulament intern, adoptat prin Decizia Consiliului orașenesc nr. 7/2 din 13.05.2005. În regulament sunt consemnate multe dintre principiile unui management instituțional, realizarea integrală a cărora ar conduce la o activitate cu o eficiență sporită.

Conform organigramei primăria orașului Ungheni este constituită din 22 de angajați. Fluctuațiile de personal în perioada de referință (ultimul mandat) au fost nesemnificative.

Tabelul 9. Structura aparatului primăriei or. Ungheni ,după sexe și vârste

Sexe	Număr persoane	Structura (%)
Bărbați	10	45%
Femei	12	55%
Grupe de vârstă		0%
sub 35 ani	7	32%
35-50 ani	10	45%
peste 50 ani	6	27%
TOTAL	22	100%

Structura pe sexe a personalului primăriei este echilibrată, cu o ușoară înclinație spre sexul feminin. (Figura 4.1). Structura după vârste a personalului primăriei este destul de echilibrată. Circa 1/3 din angajații au vârsta până la 35 ani, iar mai mult de 1/4 au depășit vârsta de 50 ani, persoanelor cu vârsta cuprinsă între 35 și 50 ani revenindu-le 45% din numărul total de angajați (Figura 4.2).

Figura 12. Structura aparatului primăriei Ungheni , după sexe

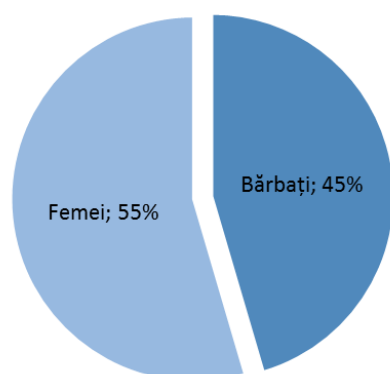
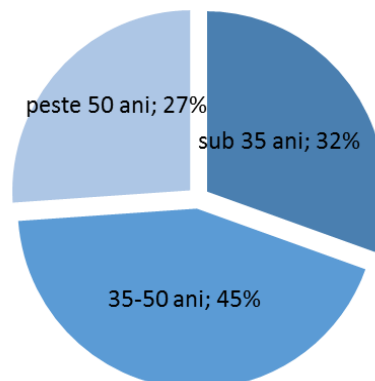


Figura13. Structura aparatului primăriei Ungheni , după vârste



11 angajați din primăriei dispun de o experiență în APL mai mare de 10 ani.

Activitățile în primărie sunt reglementate în baza fișelor de post, disponibile pentru toate funcțiile.

Dezvoltarea și perfecționarea continuă a personalului reprezintă un factor important în asigurarea respectării criteriilor unui management instituțional eficient. Cu regret în primărie nu există programe de dezvoltare profesională, iar însăși procesul de participare la cursuri de instruire și perfecționare este unul ocazional. În perioada de referință numai 10 angajați ai primăriei au participat la instruirii.

Evaluarea personalului primăriei se efectuează o dată pe an.

9.2. Finanțele publice

Componența, mărimea, direcțiile și modul de utilizare a resurselor locale, în special a celor financiare, reprezintă unul din elementele principale care caracterizează capacitatea administrativă și funcțională a APL de a-și realiza multiplele atribuții legale

Bugetul localității. Conform informațiilor bugetul orașului pentru anul 2012 a fost de aproape 86,3 mil lei, ceea ce reprezintă o valoare cu cca 27,5% mai mare decât cea din 2011. În acest sens, în perioada 2010-2012, se asistă la o creștere a bugetului pe fondul sporirii capacității bugetare proprii. Informațiile privind situația bugetară din primăria or. Ungheni se prezintă sintetic în tabelul 10.

Tabelul 10. Bugetul planificat/realizat al primăriei or. Ungheni, și structura veniturilor realizate în localitate după proveniența lor (2010-2013)

Indicatori bugetari	2010	2011	2012	2013 (IX)
Buget Realizat	67059,3	67708,6	86296,6	45494,4
Dinamica bugetară efectivă		0,97%	27,45%	-47,28%
Venituri proprii realizate	28522,5	28389,3	42217,0	25265,5
Transferuri de la stat	38536,8	39319,3	44079,6	20228,9
Pondere veniturilor proprii (%)	42,53%	41,93%	48,92%	55,54%
Pondere transferurilor de la stat (%)	57,47%	58,07%	51,08%	44,46%

În general, bugetul orașului este la limita capacității financiare consemnate în legislație. Astfel, ponderea veniturilor proprii în perioada 2010-2012 a variat între 42% și 49%, indicatorul reprezentând o capacitate financiară superioară față de marea majoritate a localităților urbane din republică.

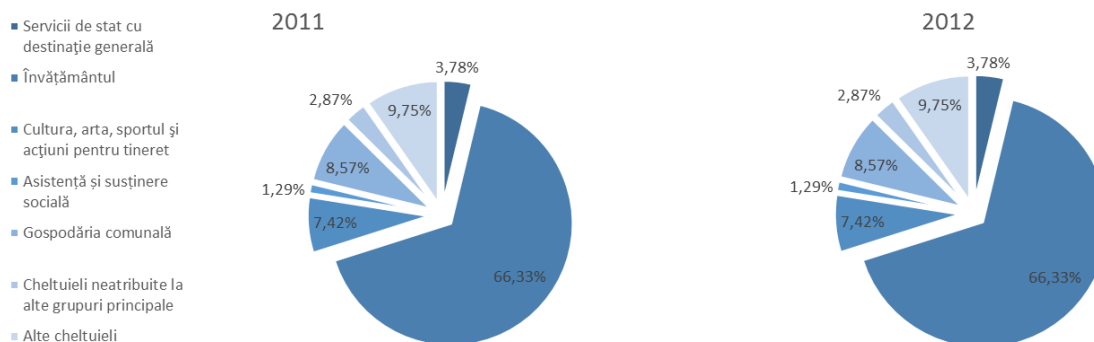
În condițiile unor deficite bugetare și a unor proporții mici ale veniturilor proprii dislocările bugetare ale localității sunt destul de austere, acestea fiind îndreptate majoritar înspre acoperirea celor mai stringente nevoi ale localității, printre care și cele salariale.

În structura cheltuielilor bugetare realizate în cei doi ani predomină cheltuielile pentru învățământ, care în 2011 au reprezentat cca 2/3 din cheltuielile totale efectuate, iar în 2012 acestea s-au diminuat la o cotă de cca 60% (fig.. Creșteri în structura cheltuielilor pot fi sesizate la nivelul cheltuielilor pentru amenajarea teritoriului (+4,23 pp). Totodată, în 2012 scade deficitul bugetar față de 2011.

Tabelul 11. Structura cheltuielilor bugetare ale primăriei or. Ungheni, după capitole de cheltuieli

Indicatori bugetari	Valoarea (mii lei)		Structura cheltuielilor (% față de total)		Modificări structurale (pp)
	2011	2012	2011	2012	
Total venituri	67708,6	86296,6			+27,4%
Total cheltuieli	71354,1	89379,7	100%	100%	
<i>Servicii de stat cu destinație generală</i>	2694,4	2519,2	3,78%	2,82%	-0,96%
<i>Învățământul</i>	47332	53549,7	66,33%	59,91%	-6,42%
<i>Cultura, arta, sportul și acțiuni pentru tineret</i>	5294,4	6237	7,42%	6,98%	-0,44%
<i>Asistență și susținere socială</i>	917,2	883,4	1,29%	0,99%	-0,30%
<i>Gospodăria comunală</i>	6111,8	11435,2	8,57%	12,79%	4,23%
<i>Cheltuieli neatribuite la alte grupuri principale</i>	2048,1	2852,9	2,87%	3,19%	0,32%
<i>Alte cheltuieli</i>	6956,2	11902,3	9,75%	13,32%	3,57%
Deficit/exces	-3645,5	-3083,1			

Figura 14. Structura cheltuielilor bugetare ale primăriei Ungheni, după capitole de cheltuieli



La fel, poate fi observată creșterea nesemnificativă a ponderilor altor elemente de cheltuieli. Mediatizarea bugetului în localitate se face, prin intermediul paginii WEB.

9.3. Capacitatea investițională

În ultimii 5 ani eforturile APL s-au materializat în proiecte valoarea cărora a depășit cifra de 20 mil. lei. Principalele dintre ele sunt

- Lucrări de renovare a Palatului de Cultură Ungheni 2009 (Buget local/Primăria Ungheni/ 990 000 MDL; Surse FISM/ 3 000 000 MDL)

- Amenajarea scuarului din Cartierul Centru al or. Ungheni 2010 (Buget local/Primăria Ungheni/ 251 025 MDL; Surse PNUD/ 247 283 MDL)
- Centrul de reabilitare și orientare profesională a persoanelor cu dizabilități 2010 – 2011 (Buget local/Primăria Ungheni/ 729 600 MDL; Surse FISM/ 2 432 000 MDL)
- Șanse egale la educația timpurie pentru toți copiii prin renovarea Grădiniței “Guguță 2011 (Buget local/Primăria Ungheni/ 296 297 MDL; Surse FISM/ 3 291 380 MDL)
- Curtea interioară a blocurilor de locuințe – loc de odihnă și agrement 2011 (Buget local/Primăria Ungheni/ 280 176 MDL; Surse Fundația Est – Europeană / 274 640 MDL)
- Modernizarea sistemului de colectare și transport a deșeurilor stradale din or. Ungheni 2011 (Buget local/Primăria Ungheni/ 2 970 000 MDL; Surse Fondul Ecologic Național / 900 000 MDL)
- Șanse egale la educația timpurie pentru toți copiii 2011 – 2012 (Buget local/Primăria Ungheni/ 161 907 MDL; Surse Janivo - Olanda/ 1 011 920 MDL)
- Condiții mai bune pentru copii prin utilizarea energiei renovabile la grădinița Guguță 2011 (Buget local/Primăria Ungheni/ 27 920 MDL; Surse FISM/ 186 137 MDL)
- Condiții mai bune pentru copii prin utilizarea energiei renovabile la grădinița Tereza Sobolevski 2011 (Buget local/Primăria Ungheni/ 25 452 MDL; Surse FISM/ 169 681 MDL)
- Condiții mai bune pentru persoanele în etate prin utilizarea energiei renovabile la Centrul de Reabilitare și Integrare Socială a Bătrânilor 2011 (Buget local/Primăria Ungheni/ 14 758 MDL; Surse FISM/ 98 390 MDL)
- Modernizarea și renovarea trotuarelor și parcarilor în orașul Ungheni 2012 - 2013 (Buget local/Primăria Ungheni/ 3 267 186 MDL; Surse FISM/ 2 373 425MDL)
- Renovarea Palatului de Cultură din Ungheni 2012 (Surse FNDR/ 3 998 400 MDL)
- Reparația unor porțiuni de strazi în or. Ungheni 2012 – 2013 (Buget local/Primăria Ungheni/ 2 538 396 MDL; Surse FISM/ 4 000 000 MDL).

10. ANALIZA SWOT

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE
<ul style="list-style-type: none"> • Oraș de frontieră • Amplasarea geografică favorabilă • Sector asociativ dezvoltat • Consiliul Local destul de receptiv • Infrastructura socială dezvoltată • Activitatea intensă a Fundației comunitare Ungheni • Zona economică liberă • Cetățeni activi • Spital raional dezvoltat • Agenți economici mari • Număr mare de colegii • Centrul de tineret modern • Diversitate de instituții cultural sportive • Activități extrașcolare diverse • Cadre didactice pregătite • Piață imobiliară dezvoltată • Potențial turistic dezvoltat • Mass-media locală dezvoltată • Infrastructură dezvoltată • Nodul de cale ferată 	<ul style="list-style-type: none"> • Stagnarea economică a localității • Deficiențe de infrastructură • Amplasarea geografică (r. Prut) • Lipsa de instituții superioare • Statutul de municipiu neacordat • Lipsa de resurse naturale • Lipsa locurilor de muncă • Migrație intensă a populației active • Instituții preșcolare insuficiente • Spectru limitat de activități de agrement • Lipsa centrelor de agrement • Migrația persoanelor adulte, copii nesupravegheați • Nivel mic de salarizare în domeniul educației • Insuficiența serviciilor specializate pentru grupurile vulnerabile • Insuficiența materialelor didactice și jucăriilor la grădinițe • Pregătirea insuficientă a pedagogilor pentru lucrul cu copii cu dizabilități • Lipsa unui cinematograf • Rezerva de intravilan epuizată • Lipsa unui pod peste r. Prut

OPORTUNITĂȚI

- Dezvoltarea slabă a turismului
- Drumul național R62
- Gazoductul Iași-Ungheni
- Proiecte europene
- **Participarea în proiecte naționale și internaționale**
- Investiții străine
- Dezvoltarea relațiilor transfrontalieră
- Aderarea la UE
- Climat favorabil de colaborare între AP de diferite niveluri
- Dezvoltarea progresului tehnologic

PERICOLE

- Calamitățile naturale (inundațiile și secetele)
- Criza economică
- Cadrul legal rigid nefavorabil
- Instabilitate politică
- Migrația externă și exodul de specialiști calificați

PARTEA II. STRATEGIA DE DEZVOLTARE SOCIO-ECONOMICĂ A OR. UNGHENI

11. CADRUL GENERAL AL STRATEGIEI

11.1. Viziunea

Reieșind din premisele și necesitățile identificate în cadrul diagnozei socio-economice a orașului și având la bază tendințele de dezvoltare demografică, social-economică, a utilităților și serviciilor publice, viziunea strategică de dezvoltare a orașului Ungheni pentru perioada 2014-2020 este următoarea:

Orasul Ugheni – centru regional modern și dinamic la frontiera cu Uniunea Europeană

și reprezintă sinteza misiunii, valorilor, obiectivelor strategice, specifice și a acțiunilor necesare pentru implementare în următorii șapte ani.

11.2. Misiunea

Pentru realizarea Viziunii orașului Ungheni, misiunea comunității și a autorităților publice locale este:

Modernizarea continuă a orașului Ungheni prin valorificarea mai buna a resurselor locale, atragerea investițiilor, regenerarea tradițiilor locale și îmbunătățirea calității vieții cetățenilor

11.3. Valorile comunității

Realizarea viziunii și misiunii va fi asigurată de acceptarea de către fiecare cetățean al comunității a unui sistem de valori care vor deveni norme de conduită și atitudine general acceptate în următorii cinci ani. Acest sistem este compus din următoarele valori:

Transparența	Maximizarea căilor și posibilităților de informare reciprocă a factorilor de decizie și a membrilor comunității pentru asigurarea clarității și înțelegerii procesului de implementare a strategiei de dezvoltare.
Responsabilitatea	Asumarea obligațiilor de a efectua acțiunile până la sfârșit de către responsabili de implementarea strategiei de dezvoltare, cu asumarea răspunderii pentru consecințe.
Competența	Implicarea în rezolvarea problemelor comunității a persoanelor care au cunoștințe și abilități necesare, sunt investiți cu exercitarea acestor atribuții și responsabili pentru acțiunile lor.
Profesionalismul	Se va manifesta prin competență, rapiditate și calitate în soluționarea problemelor stringente ale comunității.
Tradiție de neam	Respectarea obiceiurilor și datinilor fac viața cetățenilor mai corectă, iar imaginea orașului mai atrăgătoare atât pentru cetățenii din localitate cât și pentru turiști.
Cooperare	Strategia de dezvoltare poate fi implementată doar lucrând împreună și în interes reciproc, cu diminuarea divergențelor la maximum.

Consultare	Orice acțiune cu impact asupra unei mari părți a comunității va fi discutată cu întreaga comunitate și implementată cu acordul majorității.
Incluziune	Respectarea echității de gen și participării incluzive a tuturor grupurilor de cetățeni. Asigurarea accesului la informare, expunere și implicare în viața APL și în procesul de luare a deciziilor la nivel local a femeilor, persoanelor cu dizabilități, asociațiilor de veterani, etc.

11.4. Obiectivele Strategice (OS)

Pentru realizarea Viziunii strategice activitățile tuturor factorilor implicați în procesul de dezvoltare locală vor fi orientate spre atingerea a patru obiective strategice:

- Obiectiv Strategic 1: VALORIFICAREA RAȚIONALĂ A RESURSELOR LOCALE SI EXTERNE ȘI ATINGEREA UNUI NIVEL ÎNALT DE DEZVOLTARE ECONOMICĂ**
- Obiectiv Strategic 2: MODERNIZAREA INFRASTRUCTURII URBANE ȘI PROTECȚIA MEDIULUI PENTRU BUNĂSTAREA CETĂȚENILOR**
- Obiectiv Strategic 3: ARMONIZAREA SERVICIILOR SOCIALE CU STANDARDELE EUROPIENE**
- Obiectiv Strategic 4: CONSOLIDAREA CAPACITĂȚILOR ȘI MANAGEMENTULUI AUTORITĂȚILOR LOCALE**

12. CADRUL OPERAȚIONAL AL STRATEGIEI

În cadrul dialogurilor în faza de documentare și a celor desfășurate la Atelierele de planificare strategică au fost discutate mai multe aspecte critice ale dezvoltării socio-economice ale orașului Ungheni. După analiza necesităților și priorităților de dezvoltare a localității, având drept punct de reper Viziunea Strategică de Dezvoltare și Misiunea autorităților publice locale și a partenerilor locali de dezvoltare, pe lângă Obiective Strategice de dezvoltare a localității, pentru perioada următorilor 7 ani, au fost identificate programe și proiecte/acțiuni necesare de realizat.

Obiectiv Strategic 1: Valorificarea rațională a resurselor locale si externe și atingerea unui nivel înalt de dezvoltare economică

Obiective specifice 2014-2020:	Instrumente de realizare
1-1. Dezvoltarea culturii antreprenoriale în rândul tinerilor și a celor întorși de la munci peste hotare	<ul style="list-style-type: none"> • Lansarea de programe de antreprenariat • Antrenarea tinerilor și altor categorii în activitățile de antreprenariat • Preluarea din experiența de succes anterioară și actuală
1-2. Susținerea persoanelor implicate în migrația circulară	<ul style="list-style-type: none"> • Lansarea unor programe de susținere a persoanelor implicate în procese migratorii • Inaugurarea unor mecanisme de supraveghere și reglare a proceselor de migrație circulară (portal de sprijin a migrației circulare, birouri de relații cu migrantii etc.); •
1-3. Fortificarea parteneriatului public privat (PPP)	<ul style="list-style-type: none"> • Identificarea unei persoane responsabile din primărie de PPP • Lansarea unor oferte investiționale • Identificarea unor oportunități regionale de PPP

Obiective specifice 2014-2020:	Instrumente de realizare
1-4. Promovarea produselor locale și încurajarea competitivității economice	<ul style="list-style-type: none"> • Crearea unor condiții favorabile de promovare a brand-ului și produselor locale • Promovarea produselor locali în cadrul unor foruri locale, naționale și internaționale • Implementarea tehnologiilor noi în activitățile economice ale AE
1-5. Orientarea și dezvoltarea investițiilor în turismului local	<ul style="list-style-type: none"> • Realizarea unor activități de promovare a disponibilităților istorice și culturale locale • Dezvoltarea infrastructurii turistice în localitate • Fortificarea obiectivelor turistice din oraș
1-6. Extinderea și diversificarea activităților economice	<ul style="list-style-type: none"> • Diversificarea ofertei de bunuri și servicii • Dezvoltarea unor noi afaceri

Obiectiv Strategic 2: Modernizarea infrastructurii urbane și protecția mediului pentru bunăstarea cetățenilor

Obiective specifice 2014-2020:	Instrumente de realizare
2-1. Elaborarea documentelor de urbanism (PUZ, PUD)	<ul style="list-style-type: none"> • Elaborarea de documente complementare PUG-ului necesare dezvoltării teritoriale și administrative locale
2-2. Extinderea și modernizarea străzilor din oraș	<ul style="list-style-type: none"> • Identificarea necesităților de extindere și modernizarea • Elaborarea și promovarea unor proiecte privind extinderea și modernizarea • Punerea în aplicare a proiectelor
2-3. Optimizarea fluxului de transport local și internațional	<ul style="list-style-type: none"> • Inventarierea situației locale • Înnoirea parcului auto local • Modernizarea infrastructurii de transport de pasageri local • Construcția și amenajarea de parcări pe arterele principale și în cartiere
2-4. Extinderea și întreținerea în stare bună a rețelelor de alimentare cu apă	<ul style="list-style-type: none"> • Inventarierea situației privind rețelele de alimentare cu apă potabilă • Realizarea unor lucrări menită să asigure o funcționalitate sporită sistemului de aprovizionare cu apă potabilă • Realizarea unor lucrări sectoriale de reabilitare și extinderea a rețelelor de aprovizionare cu apă
2-5. Extinderea și reabilitarea rețelelor de canalizare și a sistemelor de scurgere a apelor pluviale	<ul style="list-style-type: none"> • Inventarierea situației privind rețelele de canalizare și a sistemului de scurgere a apelor pluviale • Elaborarea și promovarea unor activități de reabilitare a sistemelor existente și construire de noi sisteme de evacuare a apelor reziduale în cartierele noi
2-6. Îmbunătățirea și dezvoltarea sistemelor de epurare	<ul style="list-style-type: none"> • Elaborarea și promovarea unor proiecte de finanțare a lucrărilor de renovare a stației de epurare • Extinderea capacităților de epurare
2-7. Crearea în spațiile publice a unor condiții prietenoase de socializare și relaxare	<ul style="list-style-type: none"> • Promovarea unor activități de amenajare a spațiilor verzi din localitate • Realizarea activităților de extindere a spațiilor verzi prin plantarea de arbori și arbuști • Inițierea unor activități de protejare a spațiilor verzi disponibile
2-8. Amenajarea/modernizarea spațiilor comerciale	<ul style="list-style-type: none"> • Elaborarea unui design privind gheretele și tarabele și amplasarea lor pe străzile orașului

<u>Obiective specifice 2014-2020:</u>	<u>Instrumente de realizare</u>
2-9. Îmbunătățirea și diversificarea serviciilor de salubritate a orașului	<ul style="list-style-type: none"> • Construirea unei piețe agricole cu condiții favorabile pentru vânzători și cumpărători • Promovarea de activități de extindere și modernizare a sistemului de salubritate din oraș • Dotarea corespunzătoare a serviciilor de salubritate cu echipamente și tehnică • Promovarea unor măsuri de conștientizare a necesității întreținerii orașului într-o stare salubră
2-10. Utilizarea energiei renovabile și sporirea eficienței energetice	<ul style="list-style-type: none"> • Realizarea unor activități de izolare termică a clădirilor • Eficientizarea consumului de energie electrică • Reducerea consumului de apă potabilă • Captarea de noi capacități energetice

Obiectiv Strategic 3: Armonizarea serviciilor sociale cu standardele europene

<u>Obiective specifice 2014-2020:</u>	<u>Instrumente de realizare</u>
3-1. Promovarea educației vocaționale, incluzive și de performanță	<ul style="list-style-type: none"> • Evaluarea necesităților de programe educaționale alternative • Promovarea programelor alternative educaționale • Crearea unor condiții favorabile de promovare a programelor educaționale alternative
3-2. Crearea unor condiții optime pentru educație în instituțiile preuniversitare	<ul style="list-style-type: none"> • Evaluarea necesităților de creare a condițiilor favorabile în școli și grădinițe • Dotarea școlilor și grădinițelor cu echipamente și materiale didactice • Izolarea termică a edificiilor
3-3. Promovarea valorilor cultural-artistice și istorice autohtone	<ul style="list-style-type: none"> • Organizarea și participarea la diverse manifestări artistice • Asigurarea unor condiții favorabile de participare • Evaluarea, protejarea și promovarea patrimoniului cultural-artistice local
3-4. Susținerea socială și încurajarea grupurilor social-vulnerabile	<ul style="list-style-type: none"> • Evaluarea situației grupurilor vulnerabile • Elaborarea unor programe de susținere a grupurilor vulnerabile
3-5. Creșterea calității serviciilor de sănătate	<ul style="list-style-type: none"> • Crearea unor condiții favorabile în instituțiile de sănătate • Dotarea corespunzătoare a lor • Inaugurarea unor programe de susținere a sănătății persoanelor din grupurile sociale vulnerabile

Obiectiv Strategic 4: Consolidarea capacităților și managementului autorităților locale

<u>Obiective specifice 2014-2020:</u>	<u>Instrumente de realizare</u>
4-1. Lărgirea ofertei serviciilor informaționale și eficientizarea relației administrație – cetățean – mediul asociativ	<ul style="list-style-type: none">• Realizarea unor activități de promovare a transparenței decizionale a APL• Identificarea unor maniere de eficientizare a relațiilor administrație – cetățean – mediu asociativ – agenți economic
4-2. Consolidarea colaborării cu societatea civilă și mediul de afaceri în procesul de elaborare a politicilor publice și luare a deciziilor	<ul style="list-style-type: none">• Înființarea unor cluburi de cartier• Înființarea unor consilii de cartier
4-3. Creșterea capacității de gestiune publică și autonomie locală	<ul style="list-style-type: none">• Promovarea unor activități de informare privind atribuțiile APL• Evaluarea continuă a capacităților instituționale și administrative ale APL• Preluarea de bune practici de administrare promovate în afara localității
4-4. Creșterea capacității de gestiune publică și autonomie locală	<ul style="list-style-type: none">• Adaptarea bugetelor la necesitățile locale• Instruirea personalului• Promovarea planificării strategice în activitățile APL

12.1. Planul de acțiuni 2014 – 2017

Obiectiv Strategic 1: Valorificarea rațională a resurselor locale și atingerea unui nivel înalt de dezvoltare economică

<i>n-n. Obiective specifice</i>	Perioada de implementare	Cost (mii lei)	Responsabil	Parteneri / Surse potențiale de finanțare	Rezultate / indicatori de monitorizare
<i>n-n.n. Programe/Proiecte / Acțiuni</i>					
1-1. Dezvoltarea culturii antreprenoriale în rândul tinerilor și a celor întorși de la munci peste hotare					
1-1.1. Programe de dezvoltare și promovare a afacerilor în rândul tinerilor și a celor întorși de la munci peste hotare cu genericul <i>Școala noilor antreprenori</i>	2014-2015	3	APL, ONG specializat	Agenți economici, Organizații internaționale	<ul style="list-style-type: none"> • Studiu privind evaluarea cererii de programe de promovare a afacerilor elaborat și prezentat
1-1.2. Programe și proiecte de educație antreprenorială ale ONG-urilor și companiilor de consultanță specializate	2014-2016	150	APL, ONG specializat	ADR Centru, CR Ungheni, Companii de consultanță	<ul style="list-style-type: none"> • Nr. de programe și proiecte de educație antreprenorială instrumentate de ONG-uri și companii de consultanță specializate • Nr. de noi afaceri deschise
1-1.3. Ghidul afacerilor de succes Ungheni	2015	10	APL, ONG specializat	ADR Centru, Agenți economici, APL	<ul style="list-style-type: none"> • Nr. de manageri antrenați în training-uri
1-2. Susținerea persoanelor implicate în migrația circulară					
1-2.1. Inaugurarea și promovarea unor programe de consiliere a persoanelor care vor să emigreze pentru munci	2014	5	Centrul NEXUS, APL	Agenți economici, Organisme internaționale	<ul style="list-style-type: none"> • Studiu privind evaluarea cererii de programe de consiliere a migranților/facerilor elaborat și prezentat
1-2.2. Inaugurarea portalului www.nexusnet.md	2014		Centrul NEXUS, APL	Organisme internaționale	<ul style="list-style-type: none"> • Portal funcțional • Nr de vizitatori • Nr de beneficiari ai serviciilor portalului
1-2.3. Stabilirea conexiunilor de tip public-privat pentru dezvoltarea capacităților de dialog și parteneriat cu sectorul	2014-2016	5	APL, Centrul NEXUS	CR Ungheni, Companii de consultanță	<ul style="list-style-type: none"> • Nr. de programe și proiecte de educație antreprenorială instrumentate de ONG-uri și companii de consultanță specializate • Nr. de noi afaceri deschise

<i>n-n. Obiective specifice</i>	Perioada de implementare	Cost (mii lei)	Responsabil	Parteneri / Surse potențiale de finanțare	Rezultate / indicatori de monitorizare
<i>n-n.n. Programe/Proiecte / Acțiuni</i>					
privat					
1-2.4. Program de instruire privind exploatarea eficientă a remitențelor	2014-2017	25	Centrul NEXUS, APL	AE, Organisme internaționale, Companii de consultanță	<ul style="list-style-type: none"> Nr de instruirii desfășurate Nr de participanți la instruirii Dinamica PIR (Produsului Intern Regional)
1-2.5. Promovarea și facilitarea revenirii populației și valorificarea experienței și potențialului acumulat în străinătate	2015-2017	10	Centrul NEXUS, APL	ADR Centru, Agenți economici	<ul style="list-style-type: none"> Nr. de întruniri organizate Nr de persoane antrenate Nr de manageri antrenați
1-3. Fortificarea parteneriatului public privat (PPP)					
1-3.1. Programe de promovare a parteneriatului public-privat în beneficiul comunităților	2014-2015	10	APL, business ONG-uri	ADR Centru, Companii de consultanță	<ul style="list-style-type: none"> Nr. de Programe de promovare a PPP Modalități de promovare puse în aplicare Nr. de întruniri (mese rotunde) cu mediul de afaceri organizate Nr. de agenți economici antrenați în mesele rotunde
1-3.2. Proiecte locale și regionale de parteneriat public-privat pe domenii prioritare de dezvoltare	Trimestrul I-II, 2014	1230	APL, ONG-specializat	CCI Ungheni ADR Centru	<ul style="list-style-type: none"> Nr. de Proiectede PPP
1-3.3. Ghid de bune practici de educație antreprenorială și PPP din republică și de peste hotare	Trimestrul I-II, 2014	10	APL, ONG specializat	ADR Centru, CCI Ungheni, AE	<ul style="list-style-type: none"> Nr. de bune practici PPP promovate și multiplicare
1-4. Promovarea produselor locale și încurajarea competitivității economice					
1-4.1. Expoziții și târguri de promovare și susținere a producătorilor autohtoni	2014-2016	200	APL, AE, CCI Ungheni	CR Ungheni, AE, CCI Ungheni ADR Centru	<ul style="list-style-type: none"> Nr. de expoziții și târguri organizate Nr de agenți economici antrenați
1-4.2. Program de participare la târguri internaționale	2014		APL, AE, CCI Ungheni	CR Ungheni, AE, CCI Ungheni	<ul style="list-style-type: none"> Program de participare la târguri internaționale elaborat

<i>n-n. Obiective specifice</i>	Perioada de implementare	Cost (mii lei)	Responsabil	Parteneri / Surse potențiale de finanțare	Rezultate / indicatori de monitorizare
<i>n-n.n. Programe/Proiecte / Acțiuni</i>					
1-4.3. Portal electronic pentru promovarea economiei locale	2016	100		ADR Centru	<ul style="list-style-type: none"> Nr de agenți economici antrenați în târgurile internaționale Nr. de contracte încheiate Valoare contractelor semnate Portal electronic funcțional Statistici de vizitare
1-4.4. Centrul de inovare tehnologică	2014-2015	50	APL, Agenți econom. CCI Ungheni	CR Ungheni, AE, CCI Ungheni ADR Centru	<ul style="list-style-type: none"> Centru inaugurat
1-4.5. Proiecte de infrastructura pentru dezvoltarea IT în or. Ungheni	2014-2016	250	APL, Agenți econom. CCI Ungheni	CR Ungheni, AE, CCI Ungheni ADR Centru	<ul style="list-style-type: none"> Nr. de proiecte implementate
1-4.6. Centrul de informare europeană pentru mediul economic local și regional	2014-2016	200	APL, AE, CCI Ungheni	CR Ungheni, AE, CCI Ungheni ADR Centru	<ul style="list-style-type: none"> Centrul de informare europeană Nr. campanii de informare Nr. de AE atrași în campaniile de informare
1-5. Orientarea și dezvoltarea investițiilor în turismului local					
1-5.1. Centrul de promovare a meșteșugurilor și tradițiilor locale și regionale	2015-2016	10	AE, CCI Ungheni	APL, AE, CCI Ungheni, ADR Centru	<ul style="list-style-type: none"> Centru inaugurat
1-5.2. Programe de promovarea obiectivelor turistice din Ungheni	2015-2016	100	AE, CCI Ungheni	APL, AE, CCI Ungheni, ADR Centru	<ul style="list-style-type: none"> Nr. de Programe
1-5.3. Pachete informative și promoționale despre obiectivele turistice din or. Ungheni și împrejurimi	2016	300	AE, CCI Ungheni	APL, AE, CCI Ungheni, ADR Centru	<ul style="list-style-type: none"> Nr. de Pachete turistice
1-5.4. Proiect de amenajare a unui mini sat de vacanță în parcul din preajma Palatului Culturii	2016				<ul style="list-style-type: none"> Mini-sat de vacanță funcțional
1-5.5. Proiect transfrontalier de amenajare a unei zonei turistice de-a lungul râului Prut	2015-2017	200	AE, CCI Ungheni	APL, AE, CCI Ungheni, ADR Centru	<ul style="list-style-type: none"> Zonă amenajată Dinamica valorii vânzărilor

<i>n-n. Obiective specifice</i>	Perioada de implementare	Cost (mii lei)	Responsabil	Parteneri / Surse potențiale de finanțare	Rezultate / indicatori de monitorizare
<i>n-n.n. Programe/Proiecte / Acțiuni în or. Ungheni</i>					
1-6. Extinderea și diversificarea activităților economice					
1-6.1. Studiu privind activitățile economice dezvoltate și nevoile de diversificare	Trimestrul I-II, 2014	100	APL, AE, CCI Ungheni	CR Ungheni, AE, CCI Ungheni ADR Centru	<ul style="list-style-type: none"> • Studiu elaborat privind activitățile economice dezvoltate în or.Ungheni i nevoile de diversificare
1-6.2. Activități economice cunoi produse și servicii solicitate pe piață	2014-2016		APL, AE, CCI Ungheni	CR Ungheni, AE, CCI Ungheni ADR Centru	<ul style="list-style-type: none"> • Nr. de activități noi produse și servicii dezvoltate

Obiectiv Strategic 2: Modernizarea infrastructurii urbane și protecția mediului pentru bunăstarea cetățenilor

<i>n-n. Obiective specifice</i>		Perioada de implementare			Cost (mii lei)	Responsabil	Parteneri / Surse potențiale de finanțare	Rezultate / indicatori de monitorizare
<i>n-n.n. Programe/Proiecte / Acțiuni</i>								
2-1. Elaborarea documentelor de urbanism (PUZ, PUD)								
2-1.1.	Proiect de elaborare a Planului Urbanistic Zonal al orașului Ungheni	2015		70	APL, Inst. Proiect.	Institut de proiectare (Inst. Proiect.), CC		• PUZ elaborat
2-1.2.	Proiect de elaborare a Planului Urbanistic de Detaliu ale orașului Ungheni	2016		70	APL, Inst. Proiect.	ADR Centru, CR Ungheni, CC		• PUD elaborat
2-2. Extinderea și modernizarea străzilor din oraș								
2-2.1.	Studiu privind reabilitarea străzilor	Trimestrul I, 2014		10	APL, Inst. Proiect.	ADR Centru, CR Ungheni, CC		• Deviz de cheltuieli detaliat privind nevoile de reabilitare a străzilor elaborate
2-2.2.	Proiecte zonale de reabilitare a rețelei stradale	2014-2017		10	APL, Inst. Proiect.	ADR Centru, CR Ungheni, CC		• Proiecte zonale elaborate • Km de străzi modernizate
2-2.3.	Protejarea străzilor reabilitate	2014-2017		100	APL, ONG, Agenți econom.	CR Ungheni		• Maniere de protejare a străzilor implementate
2-3. Optimizarea fluxului de transport local și internațional								
2-3.1.	Proiect de construcție a centurii orașului	2015			APL, Inst. Proiect.	Agenți economici		• Proiecte tehnice elaborate • Centură construită
2-3.2.	Studiu privind eficiența funcționării transportului rutier din oraș	2014		5	APL, CR Ungheni, AE	ADR Centru		• Raport privind eficiența funcționării transportului rutier din oraș elaborat
2-3.3.	Program de înnoirea parcului de transport călători din localitate	2014-2017		5 mil	AE	CCI		• Nr de mașini înlocuite
2-3.4.	Proiect de amenajare a stațiilor acoperite	2014-2016		250	APL, CR Ungheni, AE	ADR Centru		• Nr. de stații renovate
2-3.5.	Proiect de instalare în stații a	2015		150	APL,	ADR Centru		• Rețea de panouri publicitare creată

<i>n-n. Obiective specifice</i>	Perioada de implementare	Cost (mii lei)	Responsabil	Parteneri / Surse potențiale de finanțare	Rezultate / indicatori de monitorizare
<i>n-n-n. Programe/Proiecte / Acțiuni</i>					
panourilor publicitare iluminate			CR Ungheni, AE		
2-3.6. Proiect de construirea unui sistem integrat de mini parcări	2016	500	APL, CR Ungheni, AE		<ul style="list-style-type: none"> Nr. de locuri de parcare amenajate
2-3.7. Proiect de parcări de cartier	2015-2016	250	APL, Cetățenii	AE	<ul style="list-style-type: none"> Locuri de parcare amenajate
2-3.8. Încurajarea modalităților de transport durabil	2015-2017	500	APL, CR Ungheni, AE	Autoritățile mediului	<ul style="list-style-type: none"> Nr de unități de transport ecologic integrate în rețeaua de transport
2-3.9. Modernizarea sistemului de informare și siguranță în traficul rutier	2014	125	APL, CR Ungheni, AE	Poliția	<ul style="list-style-type: none"> Sistemului de informare și siguranță în trafic puse în funcțiune
2-3.10. Construcția Podului rutier Ungheni, Moldova - Prut, România	2017	1500 E	APL, CR Ungheni, AE	ADR centru APL Iasi	<ul style="list-style-type: none"> Pod inaugurat Capacitate de trafic
2-4. Extinderea și întreținerea în stare bună a rețelelor de alimentare cu apă					
2-4.1. Studiu privind starea rețelelor de aprovizionare cu apă potabilă	Trimestrul I-II, 2014	100	APL, AE	CR Ungheni, ADR Centru	<ul style="list-style-type: none"> Studiu privind starea rețelelor de aprovizionare cu apă potabilă
2-4.2. Proiect privind extinderea rețelei de aprovizionare cu apă potabilă	2014	50	APL, AE	CR Ungheni, ADR Centru	<ul style="list-style-type: none"> proiectelor tehnice elaborate
2-4.3. Program de extinderea și reabilitarea rețelelor de aprovizionare cu apă potabilă în cartierele orașului	2014-2016	500	APL, AE	CR Ungheni, ADR Centru	<ul style="list-style-type: none"> Nr gospodării și de locuitori ce au beneficiat de rețele noi și modernizate
2-4.4. Proiect de cooperare transfrontalieră de asigurare cu apă potabilă calitativă	2017	1500	APL, AE	CR Ungheni, ADR Centru	<ul style="list-style-type: none"> Proiect implementat
2-5. Extinderea și reabilitarea rețelelor de canalizare și a sistemelor de scurgere a apelor pluviale					

<i>n-n. Obiective specifice</i>	Parteneri / Surse potențiale de finanțare				Rezultate / indicatori de monitorizare	
<i>n-n.n. Programe/Proiecte / Acțiuni</i>	Perioada de implementare	Cost (mii lei)	Responsabil			
2-5.1. Studiu privind starea sistemelor de canalizare și a celor de scurgere a apelor pluviale	Trimestrul II, 2014	10	APL, IM	CR Ungheni, ADR Centru	<ul style="list-style-type: none"> Lungimea și capacitate cererii sectoriale de capacitate de canalizare Harta stării sistemului de canalizare 	
2-5.2. Proiect de reabilitare a sistemelor de scurgere a apelor reziduale în cartierele centrale	2014-2016	500	APL, AE	CR Ungheni, ADR Centru	<ul style="list-style-type: none"> Modalitățile de finanțare și volumul mijloacelor necesare reparării și extinderii rețelei de canalizare identificate 	
2-5.3. Proiect de construire a sistemelor de scurgere a apelor reziduale în cartierele periferice	2014-2016	1000	APL, AE	CR Ungheni, ADR Centru	<ul style="list-style-type: none"> Lungime și capacitate a rețelelor de canalizare reparate și extinse Nr. de gospodării și locuitori ce profită de rețele de canalizare îmbunătățite 	
2-6. Îmbunătățirea și dezvoltarea sistemelor de epurare						
2-6.1. Studiu de fezabilitate privind capacitățile de epurare a apelor reziduale	Trimestrul II, 2014	10	APL, IM	CR Ungheni, ADR Centru	<ul style="list-style-type: none"> Lungimea și capacitate cererii sectoriale de capacitate de canalizare 	
2-6.2. Proiect de modernizare a stației de epurare	2015	2000 E	APL, IM	CR Ungheni, ADR Centru	<ul style="list-style-type: none"> Proiect de modernizare a stației de epurare elaborat și executat Stația de epurare funcțională 	
2-7. Crearea în spațiile publice a unor condiții prietenoase de socializare și relaxare						
2-7.1. Program de amenajarea spațiilor din cartierele orașului	2014-2015	250	APL, CR Ungheni, AE	Moldsilva	<ul style="list-style-type: none"> Suprafețe amenajate 	
2-7.2. Extinderea suprafețelor de spații verzi și dezvoltarea perdelelor de protecție și aliniamentelor stradale	2014-2016	100	APL, AE	CR Ungheni, ADR Centru, Moldsilva	<ul style="list-style-type: none"> Programe de înverziere a orașului elaborate Nr. de campanii de informare a populației Suprafața spațiilor verzi extinse 	
2-7.3. Program multianual de plantări arbori	anual	50	APL, AE	CR, ADR Centru, Moldsilva	<ul style="list-style-type: none"> Nr arbori plantați și protejați 	
2-7.4. Proiect de reabilitarea parcului	2015	500	APL, CR Ungheni,	ADR Centru,	<ul style="list-style-type: none"> Suprafața de spații verzi reabilitate 	

<i>n-n. Obiective specifice</i>	Perioada de implementare			Cost (mii lei)	Responsabil	Parteneri / Surse potențiale de finanțare	Rezultate / indicatori de monitorizare
<i>n-n-n. Programe/Proiecte / Acțiuni</i>							
central					AE	Moldsilva	<ul style="list-style-type: none"> Nr. de pomi sădiți Măsuri de întreținere și protejare a spațiilor verzi
2-7.5. Program de activități de protecție a spațiilor verzi	2014-2017		20		APL, CR Ungheni, AE	Moldsilva Agenția ecolog.	<ul style="list-style-type: none"> Program elaborat
2-8. Amenajarea/modernizarea spațiilor comerciale							
2-8.1. Inventarierea spațiilor comerciale și problemelor legate de comercializarea produselor, inclusiv a celor agricole	2014		20		APL, AE	ONG CCI	<ul style="list-style-type: none"> Listă de probleme legate de comercializarea produselor, inclusiv a celor agricole
2-8.2. Program de modernizare a comerțului stradal	2014		5		APL, AE	CCI	<ul style="list-style-type: none"> Nr. de agenți economici antrenați în amenajarea spațiilor comerciale
2-8.3. Proiect de construcție a pieței agricole Ungheni, de tip închis	2014-2015		250		APL, AE	CCI, ADR Centru	<ul style="list-style-type: none"> Proiect elaborat Mijloace identificate Proiect realizat
2-9. Îmbunătățirea și diversificarea serviciilor de salubritate a orașului							
2-9.1. Evaluarea situației privind salubritatea din localitate și elaborarea unui raport privind starea lucrurilor	Trimestrul I-II, 2014		10		APL	CR Ungheni, AE,	<ul style="list-style-type: none"> Raport privind salubritatea elaborat
2-9.2. Asigurarea unui sistem integrat de management al deșeurilor urbane în orașul Ungheni	2014-2016		200		APL, CR	ADR centru, AE, Locuitorii	<ul style="list-style-type: none"> Sistemul integrat de management funcțional
2-9.3. Program de informarea populației privind beneficiile unei stări salubre	2014-2015		50		APL	CR Ungheni, AE,	<ul style="list-style-type: none"> Număr de locuitori beneficiari ai unei stări salubre informați
2-9.4. Proiect de modernizarea parcului de autospeciale	2014		50		APL	CR Ungheni, AE,	<ul style="list-style-type: none"> Nr. de autospeciale înlocuite

<i>n-n. Obiective specifice</i>	Parteneri / Surse potențiale de finanțare				Rezultate / indicatori de monitorizare	
<i>n-n-n. Programe/Proiecte / Acțiuni</i>	Perioada de implementare	Cost (mii lei)	Responsabil	Parteneri / Surse potențiale de finanțare	Rezultate / indicatori de monitorizare	
2-9.5. Proiect privind colectarea separată a deșeurilor și valorificarea industrială a acestora	2014-2016	2,5 mil euro	APL	CR Ungheni, AE, Agenția ecologică, ADR centru	<ul style="list-style-type: none"> Practici de colectare separată a deșeurilor implementate Contracte de valorificare industrială a deșeurilor menajere semnate Nr. de gunoiști spontane lichidate 	
2-9.6. Sistem integrat de gestionare a deșeurilor spitalicești inclusiv un incinerator ecologic	2015	150	APL, AE	CR Ungheni, ADR Centru	<ul style="list-style-type: none"> sistem integrat de gestionare a deșeurilor funcțional 	
2-9.7. Proiect privind construcția unui depozit de deșeuri ecologic	2017	100	APL, AE	CR Ungheni, ADR Centru	<ul style="list-style-type: none"> Proiect implementat 	
2-10. Utilizarea energiei renovabile și sporirea eficienței energetice						
2-10.1. Evaluarea situației privind eficiența energetică din localitate	Trimestrul I-II, 2014	10	APL	CR Ungheni, AE,	<ul style="list-style-type: none"> Raport privind salubritatea elaborat 	
2-10.2. Elaborarea planului de acțiuni pentru energie durabilă PAED, și semnarea convenției primarilor privind PAED	2014	10	APL	CR Ungheni, ADR Centru	<ul style="list-style-type: none"> PAED elaborat PAED semnat 	
2-10.3. Proiect de anvelopare termică a edificiilor din domeniului public	2014-2017	500	APL	CR Ungheni, ADR Centru	<ul style="list-style-type: none"> Edificii izolate termic 	
2-10.4. Proiect de modernizare și extindere a iluminatului public	2015-2016	500	APL	CR Ungheni, ADR Centru	<ul style="list-style-type: none"> Sistem modernizat 	
2-10.5. Program de reparație capitală ferestre, uși, clădiri grădinițe, școli, biblioteci	2015-2017	320	APL	CR Ungheni, ADR Centru	<ul style="list-style-type: none"> Edificii reparate și izolate termic 	
2-10.6. Proiect de reabilitarea sistemului de încălzire în instituțiile educaționale	2016	450	APL	CR Ungheni, ADR Centru	<ul style="list-style-type: none"> Sisteme reabilitate și modernizate 	

Obiectiv Strategic 3: Armonizarea serviciilor sociale cu standardele europene

<i>n-n. Obiective specifice</i>	Perioada de implementare	Cost (mii lei)	Responsabil	Parteneri / Surse potențiale de finanțare	Rezultate / indicatori de monitorizare
<i>n-n.n. Programe/Proiecte / Acțiuni</i>					
3-1. Promovarea educației vocaționale, incluzive și de performanță					
3-1.1. Studiu privind programele educaționale alternative	Trimestrul I-II, 2014	15	APL, CR Ungheni	Centre educ. Companie de consult.	<ul style="list-style-type: none"> Nr. de programe educaționale alternative oferite
3-1.2. Dezvoltarea unor programe vocaționale pentru copii dotați și supradotați	Trimestrul I, 2014	10	APL, CR Ungheni	Centre educațion. Companie de consult.	<ul style="list-style-type: none"> Nr. de programe vocaționale
3-1.3. Program de orientare școlară și profesională pentru tinerii din clasele terminale	Trimestrul III - IV, 2014	5	APL, CR Ungheni	Centre educ. Companie de consult.	<ul style="list-style-type: none"> Nr. de instituții și de instructori antrenați Nr. de persoane instruite
3-1.4. Dezvoltarea capacității pentru prevenirea și combaterea muncii la negru a copilului	2014-2017	20	APL, CR Ungheni Directori școli	Departament migrațiune	<ul style="list-style-type: none"> Indicatori de reducere a muncii la negru
3-1.5. Târguri de oferte educaționale	2015	20	APL, CR Ungheni Centre educ.	Directori școli	<ul style="list-style-type: none"> Nr de târguri de oferte educaționale Nr de persoane antrenate în ofertele educaționale
3-1.6. Centru de carieră	2015	150	APL, CR Ungheni, Centre educ.	Directori școli	<ul style="list-style-type: none"> Centru de cariera inaugurat
3-1.7. Programe de parteneriat între unitățile școlare și instituțiile implicate în educația permanentă	2014-2016	50	Directori școli Centre educ.	APL, CR	<ul style="list-style-type: none"> Nr de acorduri semnate
3-2. Crearea unor condiții optime pentru educație în instituțiile preuniversitare					
3-2.1. Proiect privind introducerea internetului în toate unitățile școlare	2014-2015	50	APL, Instituții de învățământ	Minister educației	<ul style="list-style-type: none"> Disponibilitate de internet
3-2.2. Proiect de implementare a tehnologiilor didactice bazate pe comunicații electronice	2014-2017	50	APL, Instituții de învățământ	Minister educației	<ul style="list-style-type: none"> Tehnologii moderne promovate

<i>n-n. Obiective specifice</i>		Perioada de implementare		Cost (mii lei)	Responsabil	Parteneri / Surse potențiale de finanțare	Rezultate / indicatori de monitorizare
<i>n-n.n. Programe/Proiecte / Acțiuni</i>							
3-2.3.	Inventarierea bazei materiale a instituțiilor de învățământ (per instituție)	Trimestrul I, 2014	20	APL, Instituții de învățământ	Minister educației	<ul style="list-style-type: none"> Lista necesităților privind baza materială a instituțiilor sport 	
3-2.4.	Asigurarea confortului termic în instituțiile educaționale	2014-2015	1500	APL, Instituții de învățământ	ADR Centru, CR Ungheni, Organisme internaționale, FISM	<ul style="list-style-type: none"> Edificii izolate termic Sisteme de încălzire modernizate Temperatură conform normelor termice 	
3-2.5.	Proiecte de ocupare a copiilor în aer liber	Trimestrul I-IV, 2014	100	APL, Instituții de învățământ	CR Ungheni, FISM	<ul style="list-style-type: none"> Nr de proiecte implementate Nr. de elevi ce au beneficiat de condiții și echipament nou 	
3-2.6.	Proiect de reabilitare a edificiului școlii Mateevici și transformarea în grădiniță	2014	200	APL, Instituții de învățământ	CR Ungheni, FISM	<ul style="list-style-type: none"> Proiect implementat 	
3-2.7.	Proiect de construcție a unui stadion la școala de sport orășenească	2016	1500	APL, Director școală	CR Ungheni, FISM	<ul style="list-style-type: none"> Proiect implementat 	
3-3. Promovarea valorilor cultural-artistice și istorice autohtone							
3-3.1.	Proiect privind atragerea de investiții pentru susținerea și promovarea grupurilor artistice	2015	200	APL, Conducători formațiuni	ADR Centru, CR Ungheni, Organisme internaționale, FISM	<ul style="list-style-type: none"> Volum de investiții atras 	
3-3.2.	Program de participări la manifestări artistice locale, naționale și internaționale	Trimestrul III, 2014	200	APL, Conducători formațiuni	ADR Centru, CR Ungheni, Organisme internaționale, FISM	<ul style="list-style-type: none"> Nr. de participări Locuri ocupate la concursuri 	
3-3.3.	Reinventarea patrimoniului cultural și istoric	2014-2015	10	CMF, CR, APL Instituț. Educ	MS	<ul style="list-style-type: none"> Raport privind patrimoniul 	
3-3.4.	Proiect de renovare și modernizarea muzeului	2017	200	APL, CR, ONG	MMPS, ADR, FISM	<ul style="list-style-type: none"> Muzeu renovat 	
3-3.5.	Program privind comunicarea culturală și educația continuă tranfrontalieră	2015-2016	100	CR, APL,, școlile de artă și muzică	ME	<ul style="list-style-type: none"> Nr. de activități de relații de comunicare tranfrontalieră Nr. de persoane antrenate 	

<i>n-n. Obiective specifice</i>	Perioada de implementare	Cost (mii lei)	Responsabil	Parteneri / Surse potențiale de finanțare	Rezultate / indicatori de monitorizare
<i>n-n.n. Programe/Proiecte / Acțiuni</i>					
3-3-6. Proiect privind inaugurarea Centrului Regional de Artă pentru Copii și Tineret	2017	1250	CR, APL,, școlile de artă și muzică	ADR, FISM	<ul style="list-style-type: none"> Centrul Regional de Artă pentru Copii și Tineret funcțional Nr de copii antrenați în activitățile centrului
3-4. Susținerea socială și încurajarea grupurilor social-vulnerabile					
3-4-1. Studiu de evaluare a situației grupurilor vulnerabile	2014	5	APL, CR Ungheni	ADR Centru, AE, Organisme internaționale	<ul style="list-style-type: none"> Raport privind grupurile vulnerabile Lista și nr. de persoane pe grupuri de vulnerabilitate
3-4-2. Proiect privind elaborarea Hărții Sociale a or. Ungheni (sprijin persoanelor și familiilor defavorizate)	2015	50	APL, CR Ungheni	ONG	<ul style="list-style-type: none"> Harta Socială elaborată
3-4-3. Proiect de inaugurarea Centrului Social Pilot Multifuncțional	2014-2016	250	APL, CR Ungheni	ADR Centru, AE, Organisme internaționale	<ul style="list-style-type: none"> Centrului Social funcțional
3-4-4. Acord cu agenții economici pentru oferirea cu prioritate a locurilor de muncă familiilor aflate în dificultate	2014-2017		APL, CR Ungheni	AE	<ul style="list-style-type: none"> Acorduri semnate
3-4-5. Proiect privind serviciul de asistență la domiciliu pentru persoane vârstnice incapabile să se autogospodărească	2014-2016	300	APL, CR Ungheni	ADR Centru, AE, Organisme internaționale	<ul style="list-style-type: none"> Nr. de persoane asistate
3-4-6. Proiect privind asigurarea sprijinului material pentru prevenirea instituționalizării și reintegrarea copilului în familie (cca 20 copii/an)	2015-2017	500	APL, CR Ungheni	MMPS, ADR, FISM	<ul style="list-style-type: none"> Nr de copii reintegrați în familii
3-4-7. Proiect de antrenare a persoanelor din grupurile vulnerabile în centrele de reabilitare	2014-2017	50	APL, CR Ungheni	ADR Centru, AE, Organisme internaționale	<ul style="list-style-type: none"> Nr de persoane din grupurile vulnerabile sprijinite Nr. de persoane din grupurile vulnerabile atrase în activitatea centrelor de reabilitare
3-4-8. Proiect de elaborare a unei baze de date computerizată cu privire la evoluția post	2014	20	APL, CR, ONG	MMPS	<ul style="list-style-type: none"> bază de date funcțională

<i>n-n. Obiective specifice</i>	Perioada de implementare	Cost (mii lei)	Responsabil	Parteneri / Surse potențiale de finanțare	Rezultate / indicatori de monitorizare
<i>n-n.n. Programe/Proiecte / Acțiuni</i>					
instituțională a tinerilor					
3-4.9. Proiect de inaugurare a Centrului de consiliere și pregătire vocațională pentru integrare socio-profesională	2015-2016	100	APL, CR, ONG	MMPS	<ul style="list-style-type: none"> • Centru funcțional • Nr de persoane cuprinse în activitatea centrului
3-4.10. Proiect de inaugurare a Centrului de plasament temporar pentru femei și copii maltratați cu o capacitate de 30 de locuri	2017	500	APL, CR, ONG	MI, MMPS	<ul style="list-style-type: none"> • Centru de plasament inaugurat • Ponderea persoanelor plasate în numărul total de cazuri
3-4.11. Proiect de creare a unui sistem informatizat pentru monitorizarea cazurilor de abuz și neglijare a copilului	2015	20	APL, CR, ONG	MI, MMPS	<ul style="list-style-type: none"> • Sistem informatizat funcțional
3-4.12. Înființarea și monitorizarea Comitetului Antiinfracțional Minori	2014		APL, CR, ONG	MI, MMPS	<ul style="list-style-type: none"> • Comitetului Antiinfracțional Minori înființat • Nr de cazuri examinate
3-4.13. Proiect de inaugurare a centrului de primire în regim de urgență și consiliere minori	2014-2015	150	APL, CR, ONG	MI, MMPS	<ul style="list-style-type: none"> • Centrul consiliere minori înființat
3-4.14. Proiect de inaugurare a Centrului pentru copii delicvenți cu deficiențe socio-medico- educaționale	2015	150	APL, CR, ONG	MI, MMPS, MS	<ul style="list-style-type: none"> • Centrul pentru copii delicvenți înființat • Nr de copii antrenați
3-4.15. Proiect de înființare a unui centru de orientare și pregătire profesională/ vocațională pentru persoane cu dizabilități	2017	250	APL, CR, ONG	MMPS	<ul style="list-style-type: none"> • Centru de orientare și pregătire profesională/ vocațională înființat
3-4.16. Proiect de înființare a centrului de zi pentru persoane adulte cu dizabilități	2015	180	APL, CR, ONG	MMPS	<ul style="list-style-type: none"> • Centru de zi pentru persoane adulte cu dizabilități înființat
3-4.17. Proiect de prestare a unui complex de servicii pentru copii și persoane cu dizabilități	2015	250	APL, CR, ONG	MMPS	<ul style="list-style-type: none"> • Nr de persoane asistate
3-4.18. Program de asistență medicală și socială la domiciliu pentru	2015-	150	CMF, CR, APL	MS	<ul style="list-style-type: none"> • Nr de persoane asistate

<i>n-n. Obiective specifice</i>	Perioada de implementare	Cost (mii lei)	Responsabil	Parteneri / Surse potențiale de finanțare	Rezultate / indicatori de monitorizare
<i>n-n.n. Programe/Proiecte / Acțiuni persoane în vârstă</i>					
3-5. Dezvoltarea infrastructurii și creșterea calității serviciilor de sănătate					
3-5-1. Program orașenesc de prevenție <i>Prin educație spre educație</i> Tabu HIV/SIDA ' Cabinetul adolescentului	2014-2015	30	CMF, CR, APL Institut. Educ	MS	<ul style="list-style-type: none"> • Program elaborat și promovat • Nr de ședințe • Nr de persoane antrenate
3-5-2. Proiect de deschidere a Centrului de reabilitare <i>Șanse egale de viață pentru fiecare</i> - dotarea	2017	200	APL, CR, ONG	MMPS, ADR, FISM	<ul style="list-style-type: none"> • Centrul înființat
3-5-3. Proiect de dotare a Centrului medicilor de familie cu echipamente moderne	2016	250	APL, CR, ONG	MS	<ul style="list-style-type: none"> • CMF dotat
3-5-4. Proiect de dotare a cabinetelor medicale, școlare și preșcolare	2014-2015	200	CMF, CR, APL Institut. Educ.	Minister sănăt	<ul style="list-style-type: none"> • Cabinete dotate • Conținutul truselor medicale și echipament
3-5-5. Proiect de înființare a Centrului medical de excelență dotat cu computer- tomograf, aparatură pentru scintigrafie	2014	2000	CMF, Spit Raion.	Minister sănăt. Agenț asig medic	<ul style="list-style-type: none"> • Centru medical funcțional
3-5-6. Programe educaționale pentru sănătate în mediul școlar pentru prevenirea consumului de droguri și combaterea fumatului	2014-2016	25	APL, CR, ONG, CMF	MMPS, MS	<ul style="list-style-type: none"> • Program inaugurat

Obiectiv Strategic 4: Consolidarea capacităților și managementului autorităților locale

<i>n-n. Obiective specifice</i>	Perioada de implementare	Cost (mii lei)	Responsabil	Parteneri / Surse potențiale de finanțare	Rezultate / indicatori de monitorizare
<i>n-n.n. Programe/Proiecte / Acțiuni</i>					
4.1. Lărgirea ofertei serviciilor informaționale și eficientizarea relației administrație – cetățean – mediul asociativ					
4-1-1. Proiect privind plasarea de panouri de afișaj stradal și de publicitate	2014	50	APL, <i>PCRDDUR</i>	CR	<ul style="list-style-type: none"> Nr de panouri instalate
4.2. Consolidarea colaborării cu societatea civilă și mediul de afaceri în procesul de elaborare a politicilor publice și luare a deciziilor					
4-2-1. Înființarea cluburilor de cartier, consiliilor de cartier	2014-2017	20	APL, CR Ungheni	SEL-uri	<ul style="list-style-type: none"> Nr de cluburi înființate
4.3. Îmbunătățirea capacității managementului public la nivel local					
4-3-1. Editarea ghidului informativ privind atribuțiile Primăriei și Consiliului local	2015	15	APL, CR	Instituții de învățământ	<ul style="list-style-type: none"> Ghid editat
4-3-2. Program de dezvoltare a capacităților de administrare prin participarea la training-uri tematice	2014-2017	100	APL, CR	ONG-uri	<ul style="list-style-type: none"> Program elaborat Mijloace financiare identificate Nr de training-uri la care s-a participat Nr de funcționari participanți la training-uri
4-3-3. Program de schimb de experiență cu primăria din republică și de peste hotare	2014-2017	200	APL, CR	ONG-uri	<ul style="list-style-type: none"> Program elaborat Mijloace financiare identificate Nr. de persoane participante Bune practici implementate
4.4. Creșterea capacității de gestiune publică și autonomie locală					
4-4-1. Proiect de formare a personalului specializat pentru bugetarea bazat pe programe	2014-2017	50	APL, ONG	CR, ADR Centru Companii de consultanță	<ul style="list-style-type: none"> Proiect implementat
4-4-2. Programe de control intern în primărie și în instituțiile subordonate	2014-2017	20	APL	Curtea de conturi	<ul style="list-style-type: none"> Program de realizare a Auditului intern și extern
4-4-3. Elaborarea de politici și strategii bugetare pe termen lung	2014-2017	50	APL	Parlament Ministere de resort	<ul style="list-style-type: none"> Buget adaptat la SDSE Ungheni Strategie de bugetare pe termen lung

12.2. Monitorizarea și evaluarea implementării Strategiei de Dezvoltare

Succesul realizării Strategiei de dezvoltare depinde, în mare măsură, de participarea tuturor locuitorilor la procesul de implementare și monitorizare a acesteia, de prezența unei coalizări a eforturilor unui parteneriat între societatea civilă și APL. În procesul realizării Planului de Acțiuni vor fi implicați mai mulți actori, fiecare contribuind la implementarea acțiunilor planificate. Aceștia sunt :

1. Administrația publică locală (Consiliul Local, Primarul)
2. Locuitorii orașului
3. Societatea civilă (ONG-urile, asociațiile profesionale)
4. Agenții economici
5. Structuri externe (Consiliul raional, Guvernul, Organizațiile internaționale).

Implementarea Strategiei de dezvoltare poate fi divizată convențional în 3 etape:

Aprobarea Strategiei. În cadrul acestei etape Strategia de dezvoltare va fi prezentată locuitorilor la Audierea Publică. După analiza propunerilor și recomandărilor înaintate în timpul și după Audierea publică, Strategia va fi ajustată și ulterior, înaintată Consiliului Local spre adoptare. În perioada următoare, Primăria va coordona elaborarea planurilor de activități anuale privind realizarea Planului de acțiuni 2014-2016.

Implementarea Planului de acțiuni se va efectua prin realizarea activităților, proiectelor. Pentru realizarea unui parteneriat durabil între Primărie, Consiliul local și cetățeni, vor fi instituite Grupuri de Lucru responsabile de pregătirea proiectelor, administrarea și monitorizarea permanentă a mersului implementării proiectelor, supravegherea lucrărilor și plăților pentru lucrările îndeplinite.

Pentru fiecare acțiune, proiect, vor fi stabilite obiective, planul activităților necesare, perioada de desfășurare (durata), resurse necesare, responsabili și partenerii, care vor realiza proiectul. De asemenea, vor fi identificate și asigurate sursele de finanțare a proiectelor propuse spre implementare.

Monitorizarea Strategiei. În perioada de implementare responsabilii de realizarea planului de acțiuni vor raporta îndeplinirea acțiunilor, proiectelor. Monitorizarea proiectelor, acțiunilor se va efectua prin intermediul indicatorilor de performanță. În cazul în care se vor identifica devieri de la Planul de acțiuni se vor iniția măsuri de corectare sau ajustare a acestui plan.

Procesul de monitorizare a strategiei constă în:

- evaluarea atingerii obiectivelor strategice prin intermediul indicatorilor de progres
- raportarea rezultatelor evaluării.

Evaluarea implementării Strategiei se va efectua prin analiza indicatorilor de performanță. Pentru fiecare acțiune planificată sunt stabiliți anumiți indicatori de implementare. În baza informațiilor furnizate de la responsabilii de implementare, beneficiari sau instituții specializate se vor stabili nivelul și gradul de implementare a acțiunilor și atingere a obiectivelor fixate.

Raportarea implementării Strategiei se va efectua prin elaborarea și prezentarea de către responsabilii de implementare a rapoartelor trimestriale către Primărie privind realizarea Planului de acțiuni și a obiectivelor strategice. Anual Primăria va prezenta Consiliului Local raportul de evaluare a implementării Strategiei de Dezvoltare.

12.3. Riscuri și Impedimente de Implementare

Realizarea efectivă a acțiunilor propuse în Strategia de dezvoltare poate fi împiedicată de prezența anumitor riscuri și impedimente de implementare. Riscurile și impedimentele aferente implementării strategiei de dezvoltare pot fi divizate în două categorii: (i) interne și (ii) externe.

Domeniu	Descriere
Riscuri și impedimente interne	
Managementul implementării strategiei	<ul style="list-style-type: none"> • Confruntări de interese privind implementarea strategiei • Experiență nesemnificativă în elaborarea, promovarea și gestionarea proiectelor de dezvoltare • Prevalarea intereselor personale • Resurse financiare limitate • Lipsa capacităților de atragere a investițiilor
Parteneriat	<ul style="list-style-type: none"> • Neconlucrarea autorităților publice locale cu sectorul de afaceri și comunitatea • Indiferența și neimplicarea populației în susținerea activităților • Lipsa de experiență a structurilor societății civile și neimplicarea lor în • Neimplicarea partenerilor internaționali
Dezvoltarea economică	<ul style="list-style-type: none"> • Lipsa interesului din partea comunității de afaceri în dezvoltarea bazei economice locale
Social	<ul style="list-style-type: none"> • Resurse limitate pentru acordarea asistenței sociale • Pauperizarea continuă a populației • Imigrarea forței de muncă
Mediu	<ul style="list-style-type: none"> • Populație neconștientizată privind efectele poluarea mediului
Riscuri și impedimente externe	
Cadrul politico-juridic	<ul style="list-style-type: none"> • Instabilitatea cursului politic • Contradicția și instabilitatea legislației în vigoare
Relații parteneri externi	<ul style="list-style-type: none"> • Lipsa conlucrării cu autoritățile publice raionale și centrale • Neimplicarea partenerilor internaționali
Starea economiei	<ul style="list-style-type: none"> • Potențial investițional redus • Inaccesibilitatea piețelor de desfacere de peste hotare • Infrastructură de afaceri nedezvoltată • Risc de țară.

12.4. Portofoliul proiectelor prioritare. Fișe de proiect

Fișă de Proiect 1

Titlul proiectului:	Portal electronic pentru promovarea economiei locale
Obiectul strategic:	Realizarea unui nivel înalt de dezvoltare economică, printr-o valorificare mai rațională a resurselor locale și a celor externe
Măsura:	Dezvoltarea competitivității economice a orașului prin promovarea produselor locale
Localizare:	or. Ungheni
Obiectivul general al proiectului:	Crearea unor condiții de vizibilitate a activităților agenților economici din oraș
Succintă descriere proiect:	La moment, în orașul Ungheni își desfășoară activitatea mai mult de 600 agenți economici. Proiectul prevede elaborarea unui portal prin intermediul cărui se va promova imaginea activităților economice derulate în oraș. Acesta va întruni o bază de date care va cuprinde producătorii locali și produsele acestora precum și prestatorii de servicii și serviciile prestate de către aceștia. Portalul va permite vizualizarea ofertelor și posibilitatea de efectuare a comenzilor on-line.
Activități necesare:	<ol style="list-style-type: none"> 1. Elaborarea paginii WEB cu baza de date integrată 2. Procurarea unui server și a echipamentului necesar funcționării portalului 3. Colectarea informațiilor privind producătorii locali și produsele 4. Mediatizarea portalului 5. Asigurarea continuității funcționării portalului (actualizări curente)
Rezultate așteptate:	Mediatizarea activităților din localitate Creșterea volumului de vânzări Creșterea numărului de locuri de muncă Sporirea veniturilor salariale
Statutul proiectului:	Se dispune de spațiu pentru amplasarea serverului Există o infrastructură instituțională dezvoltată a business-ului (ONG-uri: Casa antreprenoriat Ungheni; Centrul de suport al business-ului Ungheni; incubatorul de afaceri), care se vor ocupa de promovarea proiectului.
Responsabil și potențiali parteneri de implementare:	Centrul regional de dezvoltare durabilă; Casa antreprenoriat Ungheni; Centrul de suport al business-ului Ungheni; Incubatorul de afaceri Ungheni; Primăria orașului, Consiliul raional, Agenții economici
Durată estimativă: (luni)	6
Costuri estimative: (mii MDL)	100
Potențiale surse de finanțare (publice și private):	Contribuții: primăria (10%), consiliul raional (5%), FNDR

Fișă de Proiect 2

Titlul proiectului:	Inaugurarea centrului expozițional Ungheni
Obiectul strategic:	Realizarea unui nivel înalt de dezvoltare economică, printr-o valorificare mai rațională a resurselor locale și a celor externe
Măsura:	Dezvoltarea competitivității economice a orașului prin promovarea produselor locale
Localizare:	or. Ungheni
Obiectivul general al proiectului:	Dezvoltarea infrastructurii de afaceri prin valorificarea infrastructurii existente și a potențialului uman de care dispune orașul și raionul Ungheni.
Succintă descriere proiect:	La moment, în orașul Ungheni își desfășoară activitatea mai mult de 600 agenți economici. Proiectul prevede inaugurarea unui centru expozițional în spațiile cărui să se desfășoare diversele târguri de mărfuri, prezentări de produse și servicii, simpozioane și conferințe științifice și practice. La fel, centrul va întruni și reprezentanțe ale companiilor locale precum și birouri pentru negocieri și semnare a contractelor.
Activități necesare:	<ol style="list-style-type: none"> 1. Identificarea spațiilor pentru amplasarea centrului expozițional 2. Proiectarea centrului expozițional 3. Dotarea cu echipament a centrului 4. Mediatizarea activității centrului
Rezultate așteptate:	Mediatizarea activităților din localitate Promovarea produselor locale Creșterea volumului de vânzări Sporirea competitivității companiilor Creșterea numărului de locuri de muncă
Statutul proiectului:	În oraș există o infrastructură instituțională dezvoltată a business-ului, care poate fi antrenată în promovarea proiectului: Centrul regional de dezvoltare durabilă; Casa antreprenoriat Ungheni; Centrul de suport al business-ului Ungheni; incubatorul de afaceri
Responsabil și potențiali parteneri de implementare:	Centrul regional de dezvoltare durabilă; Casa antreprenoriat Ungheni; Centrul de suport al business-ului Ungheni; Incubatorul de afaceri Ungheni; Primăria orașului, Consiliul raional, Agenții economici
Durată estimativă: (luni)	2
Costuri estimative:	2,8 mil. €
Potențiale surse de cofinanțare (publice și private):	Contribuții: Fonduri europene; Agenții economici

Fișă de Proiect 3

Titlul proiectului:	Sistem de management integrat al deșeurilor urbane în orașul Ungheni pentru o dezvoltare durabilă
Obiectul strategic:	Modernizarea infrastructurii urbane și protecția mediului pentru îmbunătățirea condițiilor de trai a cetățenilor
Măsura:	Reducerea impactului asupra mediului prin îmbunătățirea serviciilor de salubritate a orașului
Localizare:	or. Ungheni și localitățile adiacente
Obiectivul general al proiectului:	Asigurarea unor condiții ecologice de viață a populației și a unei stări salubre a orașului
Succintă descriere proiect:	Colectarea și depozitarea deșeurilor reprezintă o provocare pentru marea majoritate a localităților din Republica Moldova. Proiectul presupune realizarea unor activități care ar conduce la reducerea cantității de deșeurile produse, reciclarea (recuperarea) deșeurilor în condiții de eficiență economică, compostarea deșeurilor organice, incinerarea deșeurilor în condiții de impact minim asupra mediului precum și depozitarea controlată a deșeurilor.
Activități necesare:	<ol style="list-style-type: none"> 1. Studiu de fezabilitate 2. Elaborarea proiectului tehnic 3. Identificarea și amenajarea noului poligon de deșeurile 4. Crearea condițiilor de colectare separată a deșeurilor 5. Achiziția echipamentului de separare și prelucrare a deșeurilor 6. Crearea condițiilor de depozitare controlată a deșeurilor 7. Modernizarea parcului de autospeciale
Rezultate așteptate:	Mediu salubru în localitate Atmosferă nepoluată în urma emisiei de substanțe nocive Reducerea morbidității populației Eficiență economică în urma reciclării deșeurilor Energie termică suplimentară
Statutul proiectului:	Proiectul de inaugurare a unui sistem integrat al deșeurilor este inclus în planului de acțiuni din cadrul Strategiei de dezvoltare socio-economică a or. Ungheni.
Responsabil și potențiali parteneri de implementare:	Primăria orașului, Consiliul raional, Centrul regional de dezvoltare durabilă, Agenția de dezvoltare Centru, Fondul ecologic, Agenții economici,
Durată estimativă: (luni)	18
Costuri estimative:	2,1 mil. €
Potențiale surse de cofinanțare (publice și private):	Contribuții: Fonduri europene; Fondul ecologic, ADR Centru, Agenții economici

Fișă de Proiect 4

Titlul proiectului:	Reabilitarea stației de epurare a apelor reziduale din or. Ungheni
Obiectul strategic:	Modernizarea infrastructurii urbane și protecția mediului pentru îmbunătățirea condițiilor de trai a cetățenilor
Măsura:	Extinderea și perfecționarea capacităților de epurare
Localizare:	or. Ungheni
Obiectivul general al proiectului:	Asigurarea unor condiții ecologice prin reducerea poluării medului cu ape reziduale
Succintă descriere proiect:	Stația de epurare din satul Valea Mare este principala stație de epurare a apelor reziduale din oraș. Stația nu a fost reparată din momentul fondării, fiind într-o stare nesatisfăcătoare. Începând cu anul 1999 se realizează doar epurarea mecanică a apelor uzate, și tratarea cu clor a acestora. Astfel, nu sunt respectați parametrii de evacuare a apelor. Proiectul presupune consolidarea edificiilor și a spațiilor tehnice și relansarea tratării biologice a apelor deversate.
Activități necesare:	<ol style="list-style-type: none"> 1. Studiu de fezabilitate 2. Elaborarea proiectului tehnic 3. Achiziția echipamentului 4. Executarea lucrărilor de reabilitare a stației 5. Managementul și monitorizarea deversărilor
Rezultate așteptate:	<p>Mediu ambiant protejat</p> <p>Reducerea poluării apelor subterane</p> <p>Reducerea morbidității populației</p> <p>Îmbunătățirea condițiilor de trai a populației</p> <p>Posibilități de extindere a rețelelor de canalizare</p>
Statutul proiectului:	Proiect inclus în Strategia de dezvoltare socio-economică a or. Ungheni
Responsabil și potențiali parteneri de implementare:	Primăria orașului, Consiliul raional, Centrul regional de dezvoltare durabilă, Agenția de dezvoltare Centru, Agenții economici,
Durată estimativă: (luni)	12
Costuri estimative:	1,0 mil. €
Potențiale surse de cofinanțare (publice și private):	Contribuții: Fonduri europene; Fondul ecologic, ADR Centru, Agenții economici

Fișă de Proiect 5

Titlul proiectului:	Modernizarea și extinderea rețelelor de alimentare cu apă potabilă
Obiectul strategic:	Modernizarea infrastructurii urbane și protecția mediului pentru îmbunătățirea condițiilor de trai a cetățenilor
Măsura:	Extinderea și întreținerea în stare bună a rețelelor de alimentare cu apă
Localizare:	or. Ungheni, modernizare – cartiere din centru, extindere – cartiere periferice
Obiectivul general al proiectului:	Asigurarea populației cu apă potabilă de calitate
Succintă descriere proiect:	Rețeaua de alimentare, cu o vechime de peste 25-30 ani, necesită o reabilitare urgentă, pentru a asigura o funcționalitate corespunzătoare. De asemenea pentru realizarea de noi construcții este necesară extinderea acesteia și mărirea debitului de alimentare.
Activități necesare:	<ol style="list-style-type: none"> 1. Studiu de fezabilitate 2. Elaborarea proiectului tehnic 3. Executarea lucrărilor de modernizare și extindere 4. Monitorizarea consumului de apă potabilă 5. Activități de protejare a rețelelor de alimentare cu apă potabilă
Rezultate așteptate:	Îmbunătățirea calității apei potabile Reducerea costurilor (pierderilor) de producție a apei potabile și întreținere. Creșterea calității serviciilor Dezvoltarea rețelei de apă potabilă în zonele în care nu există.
Statutul proiectului:	Proiect inclus în Strategia de dezvoltare socio-economică a or. Ungheni
Responsabil și potențiali parteneri de implementare:	Primăria orașului, Consiliul raional, Centrul regional de dezvoltare durabilă, Agenția de dezvoltare Centru, Agenții economici,
Durată estimativă: (luni)	12
Costuri estimative:	0,5 mil. €
Potențiale surse de finanțare (publice și private):	Contribuții: Fonduri europene; Fondul ecologic, ADR Centru, Agenții economici

Fișă de Proiect 6

Titlul proiectului:	Complex de servicii pentru copii si persoane cu dizabilități
Obiectul strategic:	Armonizarea serviciilor sociale cu standardele europene
Măsura:	Susținerea socială și încurajarea grupurilor social-vulnerabile
Localizare:	or. Ungheni, modernizare – cartiere din centru, extindere – cartiere periferice
Obiectivul general al proiectului:	Înființarea Centrului "RESPIRO" pentru sprijinirea familiilor care au în îngrijire copii sau persoane cu dizabilități.
Succintă descriere proiect:	Proiectul se conturează ca urmare a gradului redus de informare a comunității în speță a persoanelor cu dizabilități și familiile acestora, cu privire la legislația din domeniul protecției speciale și la serviciile oferite de instituțiile abilitate în domeniu
Activități necesare:	<ul style="list-style-type: none"> • amenajarea și dotarea corespunzătoare a unor spații pentru copiii și persoanele cu dizabilități; • activități zilnice de educație și recreiere; • activități de recuperare a handicapului; • asigurarea unor servicii de consiliere psiho-socială și de asistență socială (inclusiv o masă pe zi).
Rezultate așteptate:	Îmbunătățirea calității vieții persoanelor cu dizabilități (îmbunătățirea asistenței oferite), recuperarea și integrarea lor în comunitate, reducerea ratei de abandon a copiilor și a persoanelor cu dizabilități.
Statutul proiectului:	Proiect inclus în Strategia de dezvoltare socio-economică a or. Ungheni
Responsabil și potențiali parteneri de implementare:	Primăria orașului, Consiliul raional, Centrul regional de dezvoltare durabilă, CMF, AOFM
Durată estimativă: (luni)	36
Costuri estimative:	200 mii. €
Potențiale surse de cofinanțare (publice și private):	Contribuții: Fonduri europene

Tabelul 1. Efectivul de locuitori din orașele Republicii Moldova

Raiting	Orașe	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	Dinamica (%)	
35	..or.Singera	6,9	6,9	6,9	6,9	6,9	6,9	7	7,8	7,8	7,8	7,8	7,9	8	8,4	21,7%	1
33	..or.Cricova	7,2	7,6	7,6	7,6	7,6	7,6	7,8	8,4	8,4	8,4	8,4	8,6	8,7	8,5	18,1%	2
34	or.Otaci	7,3	7,3	7,3	7,3	7,2	7,2	7,2	8,5	8,5	8,5	8,5	8,5	8,5	8,5	16,4%	3
14	or.Vulcanesti	15,2	15,2	15,2	16	15,9	15,9	15,9	16,7	16,6	16,6	16,6	16,6	16,6	16,7	9,9%	4
16	or.Ialoveni	14,5	13,6	13,6	13,6	13,6	13,6	13,7	14,7	15,1	15,2	15,3	15,5	15,7	15,9	9,7%	5
40	or.Cantemir	5,5	6,6	6,8	6,8	6,8	6,8	6,8	6	6	6	6	6	6	6	9,1%	6
10	..or.Durlesti	18,3	17,3	17,3	17,3	17,3	17,3	16	17,8	17,8	17,9	17,9	18,4	18,7	19,5	6,6%	7
7	or.Straseni	20,1	20,3	20,3	20,3	20,3	20,3	20,2	20,2	20,2	20,3	20,3	20,3	20,4	20,5	2,0%	8
5	or.Comrat	25,3	25,6	25,6	25,6	25,5	25,4	25,4	25,4	25	25	25	25,3	25,6	25,7	1,6%	9
44	or.Cainari	4,5	4,5	4,4	4,4	4,4	4,4	4,4	4,6	4,6	4,6	4,6	4,6	4,5	4,5	0,0%	10
39	or.Soldanesti	7,6	7,6	7,7	7,7	7,7	7,7	7,6	7,6	7,6	7,6	7,6	7,6	7,5	7,5	-1,3%	11
30	or.Ocnita	9,5	9,4	9,4	9,3	9,2	9,2	9,2	9,3	9,3	9,3	9,3	9,3	9,3	9,3	-2,1%	12
31	or.Anenii Noi	8,8	8,8	8,8	8,8	8,7	8,7	8,6	8,6	8,6	8,6	8,6	8,6	8,6	8,6	-2,3%	13
25	..or.Codru	12,3	11,5	11,5	11,5	11,5	11,5	11,5	11,5	11,5	11,5	11,5	11,8	12,2	12	-2,4%	14
18	or.Taraclia	15,5	15,5	15,5	15,4	15,2	15,2	15,1	15,1	15	15	15	14,9	14,9	15	-3,2%	15
19	or.Singerei	15,2	14,7	14,7	14,7	14,6	14,6	14,6	14,6	14,6	14,6	14,6	14,6	14,6	14,7	-3,3%	16
6	or.Ceadir-Lunga	23,7	23,4	23,4	23,3	23,2	23,2	23,2	23,2	22,7	22,7	22,7	22,8	22,8	22,9	-3,4%	17
3	or.Soroca	39,1	39	38,9	38,9	38,7	38,7	38,4	37,3	37,2	37,2	37,2	37,4	37,5	37,7	-3,6%	18
29	or.Briceni	10,3	9,6	9,6	9,6	9,5	9,5	9,4	9,9	9,8	9,8	9,8	9,9	9,9	9,9	-3,9%	19
36	or.Criuleni	8,7	8,7	8,7	8,7	8,7	8,7	8,6	8,6	8,3	8,3	8,3	8,3	8,3	8,3	-4,6%	20
11	or.Edinet	19,3	18,7	18,6	18,5	18,4	18,4	18,4	18,4	18,4	18,4	18,4	18,4	18,4	18,4	-4,7%	21
2	or.Ungheni	40,1	40,2	40,1	40,2	40	40	39,9	37,9	37,8	37,9	38	38,1	38,1	38,2	-4,7%	22
49	or.Marculesti	2,1	2,1	2,1	2	1,9	1,9	2	2	2	2	2	2	2	2	-4,8%	23
50	or.Ghindesti	2	2	2	2	2	2	1,9	1,9	1,9	1,9	1,9	1,9	1,9	1,9	-5,0%	24
46	..or.Vatra	3,7	3,4	3,4	3,4	3,4	3,4	3,4	3,4	3,4	3,4	3,4	3,4	3,4	3,5	-5,4%	25
27	or.Leova	11,5	11,5	11,5	11,4	11,3	11,3	11,2	11,2	10,9	10,9	10,9	10,9	10,9	10,8	-6,1%	26
1	or.Cahul	42,4	41,2	41,2	41,1	41	40,8	40,7	39,2	39	39,4	39,4	39,7	39,8	39,8	-6,1%	27
9	or.Causeni	21,3	20,8	20,8	20,7	20,6	20,6	20,5	20,5	19,9	19,9	19,9	19,9	19,9	19,9	-6,6%	28
45	or.Biruinta	4,4	4,8	4,8	4,8	4,7	4,7	4,7	4,2	4,2	4,2	4,2	4,2	4,1	4,1	-6,8%	29
8	or.Drochia	21,8	21,6	21,5	21,5	21,5	21,5	21,3	20,7	20,3	20,3	20,3	20,4	20,4	20,3	-6,9%	30
47	or.Cornesti	2,9	2,8	2,8	2,8	2,7	2,7	2,7	2,7	2,7	2,7	2,7	2,7	2,7	2,7	-6,9%	31
24	or.Basarabeasca	13,5	13,1	13,1	13	12,9	12,8	12,7	12,7	12,5	12,5	12,5	12,5	12,4	12,4	-8,1%	32
15	or.Calarasi	17,9	17	16,9	16,8	16,7	16,6	16,4	16,4	16	16	16	16,2	16,3	16,4	-8,4%	33
28	or.Donduseni	11,6	10,6	10,5	10,4	10,3	10,3	10,2	10,8	10,7	10,7	10,7	10,7	10,7	10,6	-8,6%	34
26	or.Glodeni	12,7	12,3	12,2	12,2	12,2	12,2	12,1	12,1	11,7	11,7	11,7	11,7	11,6	11,6	-8,7%	35
42	..or.Vadul lui Voda	5,5	4,7	4,9	4,9	4,8	4,8	4,8	4,8	4,8	4,8	4,8	4,8	4,9	5	-9,1%	36
37	or.Telenesti	9	8,6	8,6	8,6	8,5	8,5	8,4	8,4	8,2	8,2	8,2	8,2	8,1	8,1	-10,0%	37
12	or.Falesti	18,8	18,5	18,4	18,4	18,2	18,2	18,1	18,1	17,6	16,6	16,6	16,8	16,8	16,9	-10,1%	38
4	or.Ungheni	37,4	37,2	37,1	37	36,9	36,7	36,6	33,7	33,1	33,2	33,3	33,5	33,5	33,5	-10,4%	39
13	or.Hincesti	19	18,5	18,4	18,4	18,3	18,3	18,2	17,2	16,8	16,8	16,8	16,8	16,9	16,9	-11,1%	40
20	or.Nisporeni	16,3	16,2	16,1	16,1	16	16	15,9	15,2	14,7	14,7	14,7	14,6	14,5	14,4	-11,7%	41

Raiting	Orase	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	Dinamica (%)	
22	or.Rezina	15,1	13,9	13,8	13,7	13,6	13,6	13,5	13,5	13,5	13,5	13,5	13,5	13,4	13,3	-11,9%	42
17	or.Floresti	17,6	15,5	15,5	15,5	15,4	15,4	15,3	15,3	15,3	15,3	15,3	15,4	15,4	15,4	-12,5%	43
43	or.Iargara	5,4	5,1	5,1	5	4,9	4,9	4,9	4,9	4,8	4,8	4,8	4,8	4,7	4,7	-13,0%	44
32	or.Stefan Voda	10,1	9,2	9,1	9,1	9	9	8,9	8,9	8,7	8,7	8,7	8,7	8,6	8,6	-14,9%	45
51	or.Frunza	2	1,9	1,9	1,8	1,8	1,8	1,7	1,7	1,7	1,7	1,7	1,7	1,7	1,7	-15,0%	46
21	or.Cimislia	16,9	16	15,9	15,9	15,8	15,8	15,7	14,9	14,2	14,2	14,2	14,2	14,2	14,2	-16,0%	47
48	or.Costesti	3	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	-16,7%	48
52	or.Bucovat	1,6	1,3	1,3	1,3	1,3	1,3	1,3	1,3	1,3	1,3	1,3	1,3	1,3	1,3	-18,8%	49
38	or.Cupcini	9,4	8,4	8,4	8,4	7,6	7,6	7,6	7,6	7,6	7,6	7,6	7,6	7,6	7,6	-19,1%	50
41	or.Lipcani	6,9	6,3	6,3	6,2	6,1	6,1	6	5,7	5,6	5,6	5,6	5,6	5,5	5,5	-20,3%	51
23	or.Riscani	17,8	13,7	13,7	13,7	13,6	13,5	13,3	13,8	13,4	13,4	13,4	13,4	13,3	13,3	-25,3%	52

Tabelul 2. Mișcarea naturală și cea migratorie a populației orașului Ungheni, în perioada 2007-2011

Anii	Populația stabilă	Nașteri	Decese	Spor natural	Spor migrator	Rata brută de natalitate	Rata brută de mortalitate
1989	37800	789	190	599	501	20,9	5,0
1990	38900	835	212	623	-123	21,5	5,4
1991	39400	782	238	544	-344	19,8	6,0
1992	39600	707	243	464	-464	17,9	6,1
1993	39600	600	268	332	-32	15,2	6,8
1994	39900	479	257	222	-222	12,0	6,4
1995	39900	552	259	293	7	13,8	6,5
1996	40200	500	275	225	-325	12,4	6,8
1997	40100	428	270	158	-158	10,7	6,7
1998	40100	435	254	181	-81	10,8	6,3
1999	40200	399	305	94	-194	9,9	7,6
2000	40100	352	280	72	28	8,8	7,0
2001	40200	351	290	61	-161	8,7	7,2
2002	40100	360	325	35	65	9,0	8,1
2003	40200	389	318	71	-271	9,7	7,9
2004	40000	430	261	169	-169	10,8	6,5
2005	40000	364	354	10	-110	9,1	8,9
2006	39900	319	291	28		8,0	7,3
2007	37900	385	309	76	-176	10,2	8,2
2008	37800	410	287	123	-23	10,8	7,6
2009	37900	395	262	133	-33	10,4	6,9
2010	38000	401	273	128	-28	10,6	7,2
2011	38100	373	265	108	-108	9,8	7,0
2012	38100	406	316	90	10	10,7	8,3
2013	38200						

Sursa: <http://statbank.statistica.md>

Aspecte investiționale complementare bugetului local al primăriei Ungheni

- Proiect *Agenda Locală 21* Strategia de Dezvoltare Durabilă Agenda Locală 21 Ungheni, PNUD (2000);
- Proiect *Strategia educațională a municipiului Ungheni*, SOROS (2000);
- Proiect *Consolidarea Administrației Publice Locale II*, PNUD(2000-2001);
- Proiect *Cross-Border Cooperation Regional Capacity Building Inițiativa*, TACIS RBCI (2000-2001);
- Proiect *Consolidarea Administrației Publice Regionale*, TACIS (2000-2002) - formatori
- Proiect *Agenda Locală 21* Moldova , PNUD (2001-2006);
- Proiect *Femeile Pot Reuși I,II* , OSCE în Moldova, CIDA(2002-2003);
- Proiect *Inițiativa Regională de Fortificare a Poziției Femeii în Afaceri* (REIW), Departamentul de Stat al Muncii SUA (2002-2003);
- Proiect *Dezvoltarea Relațiilor de Cooperare Transfrontalieră* , TACIS CBC (2002-2004);
- Proiect *Noi Perspective pentru Tinerii Întreprinzători*, Banca Mondială (2004);
- Proiect *SMART*, TACIS CBC (2005-2006);
- Proiect *Femeile pot Reuși. Acțiuni locale*, DA Norvegia (2006);
- Proiect *Mangementul campaniei electorale* , IRI / SUA(2006);
- Proiect *Să dezvoltăm cetățenia activă în Ungheni*, Agroinform (2006);
- Proiect *Noi Dimensiuni ale AL 21 Ungheni*, PNUD (2006);
- Proiect *Parteneriat pentru Dezvoltarea Durabilă a Cooperării Antreprenoriale Transfrontaliere Ungheni Republica Moldova–Iași România*, GTZ (2006);
- Proiect *Promovarea cooperării transfrontaliere între județul Iași România și raionul Ungheni Republica Moldova*, InWent – GTZ (2006);
- Proiect *Oportunități de investiții în Ungheni*, PNUD (2006);
- Proiect *Ghid Investitorului în zona transfrontalieră*, GTZ (2006);
- Proiect *Produse Tradiționale în zona transfrontalieră*, GTZ (2007);
- Proiect *Consolidarea Societății Civile*, TACIS (2007);
- Proiect *Integritate și transparență în administrația publică locală* ,USAID/ AED (2008) ;
- Proiect *Piața de gross Popricani*, PHARE CBC (2008);
- Proiect *Rețeaua de servicii sociale transfrontaliere* PHARE CBC (2008);
- Proiect *LGU – Rețeaua economică transfrontalieră susținută de administrația publică locală* PHARE CBC (2008);
- Proiect *Produsele Alimentare Tradiționale – Oportunitate de Dezvoltare a Regiunii Transfrontaliere* PHARE CBC (2008);
- Proiect *Centrul Transfrontalier de Dezvoltare Durabilă* , PHARE CBC (2008);
- Proiecte *Fundația Comunitară Ungheni* , PNUD,FG,FEE (2008 -2010);
- Proiect *Oficiul de Resurse pentru Dezvoltarea Economică Transfrontalieră – Oportunitate de Dezvoltare a Regiunii Transfrontaliere*,PHARE CBC (2009);
- Proiect *Cere socoteală pentru banii publici*, SOROS (2009);
- Proiect *Cetățeni activi pentru comunități prospere la frontieră cu UE*, USAID/AED (2010);
- Proiect *Bugetare în bază de performanță*, PNUD (2009 -2010) – membru al Unității Specializate a Proiectului
- Proiect *O șansă pentru copii cu nevoi speciale*, FCU /Fondul Global FC (2010);
- Proiect *Asigurarea accesului eficient la informație și a participării publicului în procesul decizional*, Acces Info (2010-2011);
- Proiect *Fondul pentru tineri din Ungheni*, FCU/ FEE (2010-2011);
- Proiect *Abordarea integrată a durabilității producției de turism*, CIUDAD/ CE (2010 – 2012);

Uniunea Europeană a finanțat, timp de 10 ani, peste 30 de proiecte în orașul Ungheni, în diferite domenii. Valoarea finanțărilor alocate au depășit 40 mln de euro.